

TOOLISKOJA TEATAJA

TOOLISVANEMATE JA NÕUKOGUDE HAALEKANDJA

NOVEMBER 1937

Nr. 11

1. AASTAKAIK

SISU: 1. J. Kurvits: Tööliskoja esimesel aastapäeval. 2. L. Johanson: Ehitustöölise töökaitse ja sotsiaalkindlustus. 3. Onebody: Mida kõneldakse käitisis? 4. A. Petrov: Tööliskonna uuest arengust, juhtidest ja ülesandest. 5. Tööolud Leedu ja Läti tekstiilkäitisis. 6. H. Isküll: Milles erineb ühiskauplus erakauplusest? 7. A. Pihlak: Klaasipuhumise tööala areng, olukord ja väljavaated Eestis. 8. Palgalise töö tegijad 55-aastaselt pensionile. 9. Andmestik tööliste olukorrast. 10. A. Saul: Korteriküsimusest raudteel. 11. Edusamme tööandjate organiseerimisel tekstiiltööstuses. 12. A. Renning: Majanduslik ringvaade. 13. Ülevaade Tööliskoja tegevusest. 14. Ühistegevusnurk. 15. J. M.: Välismaa ringvaade. 16. Käitiste elu. 17. Mitmesugust. 18. J. R. Nõuandenurk.

NII LOETAKSE

„PÄEVALEHTE“

IGA MÕODUVA 24 TUNNI SÜNDMUSED NII KODU-KUI KA VÄLISMAAL LEIATE IGA LÖUNA ILMUVAST „PÄEVALEHEST“, PEALESELLE JUHTKIRJU, HUVIPAKKUVAD REISIKIRJELDUSI, ROMAANE, VESTEID JA PALJU MUUD HUVITAVAT

„LASTE RÕÖM“ PUUDUB AINULT LASTETA PEREKONNAS

Sindi alevi elanikke ja Sindi käitise töölisi tabas kurb õnnetus. Sindi endine alevivanem, töölisnõukogu liige, tööliste esindaja Eesti Panga nõukogus, Aleksander Kuller, on surnud südamerabanduse tagajärjel Tallinnast Eesti Panga nõukogu istungilt koju sõites; rongile astudes ta varises kokku. Arvatavasti ruttamine saigi talle saatuslikuks.

Aleksander Kuller sündis 15. sept. 1886. a. töölise pojana. Hariduse sai ta vabriku koolis Sindis. Töötas vabriku töölisena Sindi vabrikus kuni maailmasõjani, millest võttis osa vanem-allohviterina ja sai teenete eest IV-da järgu Georgi risti ja raha. Haavatuna lahkus ta sõjaväest 1917. a., mille järele vabanes sõjaväeteenistusest. Võttis pärast sõda Sindi alevi asutamist aktiivselt osa, kus oli neil aega alevivanemaks. Vabanes vapside liikumise ajal alevivanema kohalt, kuna volikogu ja revisjonikomisjoni liikmena võttis alevivalitsuse tööst osa surmani. Ta kandis kogu selle omavalitsuse ülesehitamise raskused nurisemata. Ühteageu oli ta aktiivne kutseühinglane, vaheldumisi juhatuse ja revisjonikomisjoni liige. Seltskondlikust eiust võttis A. K. agarasti osa, olles seltskondliku ühingu „Sõpruse“ üheks juhtivaimaks kujuk. Tööliskojas kandidaadina valiti ta veebruarikuus 1937. a. Eesti Panga nõukogu liikmeks, kelle koosolekult koju tulles ta Tallinna-Sadama jaamas varises kokku. Teda jäi leinama abikaasa kolme koolikäiva lapsega. A. Kullerit tunti koha peal vaikse ja heasüdamelise mehenä.

Ed. Saar.

Meile kirjutatakse:

„Praegu tegelikult käitised ei võta tööle üle 50-aastast inimest. Peaks selgusele jõudma, mida hakata peale nende „ilma õigusteta“ töolistega. Hoolekande seadused on puudulikud. Isegi vanaduskindlustuse seaduse maksamahakkamisel jäetakse neid ootama pensioniaastate kättejõudmist.

Siin aga peaks tee leitama. Vabariigi kestes ei ole seda suutnud ega tahtnud teha senised „töölise juhid“, ehk läheb see korda Tööliskojale?“

Vastuseks võime ütelda, et koda on korduvalt astunud samme selleks, et vanemate

„Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ poleemika olgu korrektne

„Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ oma viimases numbris (nr. 20) esitab mõned arvustavad märkmed meie ajakirjas toodud statistiliste andmete kohta. Leitakse, näit., et üksikute käitise minimaalpalkade kõrval tuleks ära tuua ka keskmised palgad, — ja see soov on kindlasti küllalt põhjendatud; kuid keskmiste palkade kindlakstegemine on sageli väga raske ja võib-olla seepärast ei mainita neid igakord töölisvanemate aruannetes (koja ametliku aruande küsimustik püüab siiski selgitada just keskmisi palku). Samuti pole „K.-t.-koja Teataja“ nõus sellega, et tekstiiltöölise palgaolud on halvenenud, põhjendusega, et ametlik statistika näitab tunnitasu tõusu. Kolmandaks tunnustab ajakiri, et surevus tekstiiltööstuses on keskmisest töölise surevusest märksa kõrgem — nagu meiegi oleme väitnud, kuid juhib tähelepanu sellele, et on tööstusharusid, kus olukord on veel halvem. Sellaseid õiendusi, täiendusi ja lahkavamisi võib muidugi ette tulla ajakirjade vahel, mis pealegi seisavad väga lahkuminevate huvidega ringkondade teenistuses. Seda võib siiski teha korrektset ja viisakalt. „K.-T.-koja Teataja“ kirjutus on aga kõike muud kui viisakas ja soliidne. Selles õpetatakse küll töölisele „viisakust“ umbes sarnases toonis nagu 30—40 aastat tagasi saiksa lehed polemiseerides eesti lehtedega. Eelpool loeteldud lahkuminekud statistiliste hinnangute alai j. m. loetakse mingisuguseks kuriteoks ning kutsutakse appi „kõik valvamiseks õigustatud isikud ja asutused!“ Meilgi oleks väga palju ütelda näit. samas numbris avaldatud kirjutuse „Praktilise ratsionaliseerimise tee“ kohta. Selle kirjutuse andmed ja järeldused nõuavad meie arvates mitmeti korrigeerimist, kuid meie siiski ei hakka seepärast süüdistama autorit sihilikkuses ja ebasoliidsuses.

Loodame, et edaspidi püüab meie „naaberkoja“ häälekandja polemiseerida meiega rahulikumas ja asjalikumais toonis, tunnistades sellega, et „soliidne suhtumine teisesse, ka oma vastastesse“ on tööandjaile kohustuslik mitte vähem kui töölisele.

töölise olukord, kel veel vanaduspensioniga ei ole saanud, keda aga enam tööle ei võeta, kindlustatakse. Kas koda suudab selle küsimuse lahendamist läbi viia, on raske öelda, kuid igal juhul on kindel, et koda tahab ka nende töölise olukorra parandamist ja kindlustamist.

Toimetuse.

Õiendus.

„Tööliskojas Teatajas“ nr. 10 on ekslikult tähendatud, nagu algaksid Lutheri käitises meesoskustöölise palgad 46,3 sendist tunnis, tegelikult algavad need 33 sendist, mida töölisnõukogu palub õiendada.

Toimetuse.

Tööliskoja Teataja

Tööliskoja häälekandja

NOVEMBER 1937

Nr. 11

I aastakäik

Tellimishind:	Ilmub kord kuus, vähimalt 24 lhk. suuruses.	Kuulutuste hind:
aastas . . Kr. 1.50	Vastut. ja tegev toimet. koja peasekret. Ilmar Rebane.	lehek. . . Kr. 30.—
1/2 aastas. „ —.75	Toimetus ja talitus: Tallinnas, Toompst. 17a—13,	1/2 lehek. „ —15.
1/4 „ . „ —.40	telefon 470-36. Toimetaja kõnetunnid äripäeviti,	1/4 „ . „ 7.50
Üksiknumber 15 s.	välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.	1/8 „ . „ 5.—

Tööliskoja esimesel aastapäeval

Joh. Kurvits, Tööliskoja esimees

6. novembril täitub aasta koja tegevusse astumisest. Oleme õigustatud küsima, mida oleme selle aja jooksul saavutanud, kas Tööliskoja senine töö on õigustanud ta olemasolu, kas ta on viinud edasi Eesti tööliikumist?

Koja tegevusse astumisel oli kuulda arvamisi, et Tööliskojast kujuneb tööliskonna majanduslik parlament, sotsiaalseaduseandlik organ.

On tõsi, et Tööliskoja kaudu on tööliskonnale antud seaduseandluses kaasarääkimise õigus, ja sel on suur tähtsus. Kuid juba koja rakendamisel ja hiljem oleme töölisi hoiatanud lootmast nagu suudaks Tööliskoda seaduseandlust mõjutada sel määral, et see ulatuslikult arvestaks tööliskonna seisukohti. Oleme korduvalt toonitanud, et Tööliskojale pole antud mingit otsustavat võimu selles suunas, vaid talle on võimaldatud ainult tööliskonna vajaduste ettetoamine. Seda on ka tehtud. Suure põhjajikkusega on kogutud andmeid ja teateid tööliskonna vajadustest, on kujundatud tööliskonna ühiseid seisukohti, on algatatud rea sotsiaalsete probleemide lahendamist. Asjaolu, et koja seisukohti ja ettepanekuid pole arvestatud, ei sõltu kojast ja sellest on ka tööliskond teadlik. Siiski on mõningaid küsimusi — tõsi küll, vähem ulatuslikke — kus Tööliskoja ettepanekud on leidnud rahuldamist.

Kuid mitte selles pole seisnud seni Tööliskoja töö raskuspunkt. Tööliskoja saavutusi tuleb otsida teisalt.

Töölisvanemate üleriikliku keskusena on koda korraldanud sidemehoidmist töölisvanemate ja töölisnõukogudega, ergutanud neid nende töös, abistanud neid valimistel jne. Täites temale asetatud ülesannet, koda on olnud see, kes on õpetanud käitiste töölisi isetegevusele, vastupidavusele ja julgusele, tööle oma olukorra parandamiseks. Üle saja koosoleku, mis on peetud, isiklik kontakt, mida on tihendatud, elav kirjavahetus kohtadega, juriidiline nõu, mida on antud üksi Tallinnas ligi 1000 üksikjuhul, ajakirja väljaandmine, konverentsid ja üleriiklik kongress — kõik räägib pingutustest, usaldusest ja tööst.

Edasi. Tööliskoda vist esmakordselt Eestis on võtnud süstemaatilisele uurimisele tööliskonna sotsiaalsed probleemid, kogunud andmeid käitistest ja tööliskodudest ning asunud selle rikkaliku materjali läbitöötamisele, sellest järeluste tegemisele.

Lõppeks, koda on algatanud ja viinud rea uusi küsimusi tööliikumisse, nii töölisühistegevuse küsimused, tööliste rahvamajade küsimused j. t.

Kogu see töö on aga olnud kantud ühest tähtsast juhtmõttest: tööliste virgutamine omavalitsusele ja isetege-

vusele, tööliskonna iseteadvuse äratamine, tööliskonna osakaalu suurendamine Eesti ühiskonnas.

Mäletame kõik seda olukorda, milles toimusid Tööliskoja valimised. Teame, mida tööliskond tahtis, kui ta üksmeelselt ja rõhuva enamusega valis Tööliskotta kutseühingute ja töölisvanemate ühise nimekirja esindajad. See oli tööliskonna võimas seisukoha võtmine vabade kutseühingute ja tööliskonna huvide kaitseks. Tööliskonna heasoovilisusest ja lootustest toetatuna asus Tööliskoda sel raskel ajal täitma oma ülesandeid. Töölise avalalitsusele ja ühinemispüüetele rajatuna asuti tööliskonna huvide teenistusse.

Aasta on möödunud koja valimisist. Niisama üksmeelselt kui koda loodi, niisama üksmeelselt töölisvanemate viies ülerüklilik konverents, mis läheb töölislükumise ajalukku tööliskonna ühise majandusprogrammi loojana ja ühtluse hoidjana raskel ajal, väljendas oma hinnangu koja tegevuse suhtes.

„Konverents leiab, et Tööliskoja poolt avaldatud seisukohad majandus- ja sotsiaalpoliitiliste küsimuste kohta, samuti ka koja seadusandlikud ettepanekud, vastavad tööliskonna üksmeelsetele soovidele, eluliste huvidele ja on kooskõlas rahvamajanduse üldhuvidega.

„Konverents loodab, et tööliskoda jääb truuks oma senisele põhimõttele, seistes tööliskonna ühiste huvide eest valvel ja tegutsedes lähedas koostöös oma valijatega ning arvestades vabade kutseühingute seisukohti.“

See lootus on Tööliskoja jaoks. See suur usaldusülesanne, mida kogu Eesti tööliskond sel konverentsil Tööliskoja jaoks asetab, on aga ka austav ülesanne, mille täitmine teeb kojale rõõmu.

Valitud töölise seast ja volitatuna

ajama tööliskonna ühiseid asju, juba oma loomise hetkest Tööliskoda oli tööliskonna omavalitsuse ja ühtlaste seisukohtade kaitseja. Selle ülesande võib võtta kojalt vaid tööliskond ise, seda loovutada teistele pole kojalt õigust.

Raskel ajal, mida Eesti tööliskond on üle elanud, ei ole töölislükumine jäänud seisma. Ta on arenenud, kasvunud ja läinud edasi. Töölisvanemate jätkuvad valimised, kutseühingute kasv, möödunud aastate palgavõitlused, töölisvanemate ülerüklilik konverentsid, ühtlastele seisukohtadele jõudmine, lõppeks Tööliskoja tegevus on selle arengu tähtsaimad momendid.

Raskusi on nüüd palgavõitluse vabaduses, kutseühingulise vabalt valitud keskuse puudumises ja muus küsimusis.

Neis raskusis töölislükumine on vastu pidanud ja tugevnenud.

Avaliku elu lahkamisega ja riiklikus elus n.-n. ülemineku aja algamisega pidi töölislükumine mitmes suhtes algama otsast peale. Endised juhid suures enamikus jäid kõrvalt pealt vaatama sündmuste käiku. Möödunud võitlusteks tööliskond pidi ise leidma endale juhid. Elu ja võitlused koolitasid töölise ja tõstsid välja uued juhid töölise keskelt. Need asusid käitiste töölise etteotsa, need valiti Tööliskotta ja juhtivatele kohtadele kutseühinguis.

Rasketes oludes proovitud inimesed, kes pole töölislükumisest lahkunud, vaid on läinud sellega kaasa, on jäänud töölise usaldusmeesteks. Nad on kasvatanud tööliskonda isetegevusele, omavalitsusele ja iseteadvusele. Raske aeg on olnud sõelaks.

Ehitustöölise töökaitse ja sotsiaalkindlustus

L. Johanson

Ehitustöölisel oli seni töökaitse ja sotsiaalkindlustus. Nüüd, kus sotsiaalkindlustus Eestis on püsinud juba 25 aastat, töökaitset ja sotsiaalkindlustust on laiendama hakatud, on, ilma et seadusi oleks muudetud, ehitustöölisest suur osa jäetud töökaitseta ja sotsiaalkindlustuseta. Seda on tehtud Riigikohtu üldkogu otsuse alusel, mille järele kõikide tööde suhtes, mis vastavad tööstusliku töö seaduse § 372 p. c ja 541 p. c lootelule, kui neid tööandja paneb toime majanduslikul teel

enda jaoks, ei tule kohaldamisele Tööstusliku töö seaduse §§ 372 kuni 491 ja 541 kuni 597.

Selle otsuse alusel on vanem tööinspektor saatnud 11. sept. s. a. tööinspektiooni jaoskondadele ringkirja, mille järgi ülalmainitud ehitustöölise suhtes ei tule kohaldamisele peale õnnetuskindlustuse seaduse ka haiguskindlustusseadus ja suurem osa töökaitse seadusi.

See raske hoop Eesti töökaitsele ja sotsiaalkindlustusele ta-

bab suurt hulka töölisi, kelle töö sünnib eriti raskeis tingimusi. Tööõnnetuste vastu oli 31. dets. 1936. a. ehitustööde alal kindlustatud 696 ettevõtet 14.212 mees- ja 737 naistööliseega kokku 14.949 töölisega; pealeselle töölisel, kelle kohta oli kehtiv õnnetusjuhtumite korral tasu maksmise seadus (TTS §§ 541—597). Kuna ehitustegevus on talvekuudel väiksem kui suvekuudel, siis täiendab ehitustööliste arvu see, et 1936. a. arvati tööliste õnnetuste vastu kindlustamise ühingu alla 5506 töölist, lahkus 1316.

Tööõnnetustelt seisab ehitustöö esirinnas; tööõnnetuste arv oli 1 miljoni töötunni kohta ehitustööstuses 1936. a. 149, veel enam oli vaid murdudes, kaevandustes ja metallitööstuses, teistel tööaladel oli vähem. Tööõnnetusi ehitustöölisega oli 1936. a. — jääva töövoime kaotusega 81, lõppes surmaga 7. Pealeselle vähemad tööõnnetused.

Haiguskindlustuse alla kuulus 31. dets. 1936. a. 525 ehitustööettevõtet 4629 töölisega. Aasta jooksul tuli juure 30676 ja lahkus 29.134 töölist. Haigestumisi töölt vabastamisega oli ehitustööliste keskel 1935.—1936. a. 1000 haigekassaliikme kohta 855,9. Neist arvudest näeme, kui väga ehitustööliste on haiguskindlustus tarviline.

Õnnetuskindlustuse seaduse § 372 p. 3 järgi kuuluvad kindlustamisele ka igasuguste ehituste, hoonete jne. ehitamine või muude ehitustööde tegemine, uuendamine, korrashoidmine, parandamine, ümberehitamine või lammutamine, aga ka alusmüüride ning igasuguste teiste eeltööde tegemine ülalnimetatud ehituste ja hoonete juures.

Kindlustusnõukogu seletuse järgi ei ole sotsiaalkindlustuse seaduse mõtet tähtis, mis sihiga tööd tehakse: kui on olemas töö, tööandja ja tööline, siis on olemas ka ettevõtte. KN arvates on § 372 järgi ettevõtte sama mis käitis. „Käitis“ oli võõras nii Vene kui ka Eesti seaduseandjatele, seepärast tarvitasid nad terminit „ettevõtte“. Ei mõtelnud ka Vene ega Eesti seaduseandjad, et kindlustuse alla peaksid kuuluma ainult sellased ettevõtted, mis on asutatud kasusaamise sihiga. KN seletustega ühines Riigikohtu administratiivosakond, kes oma otsuses nr. 741 (26. sept. — 28. nov. 1930) ütleb, et tähtis ei ole, mis sihiga ja kelle poolt tööd on ette võetud, kui nad aga vastavad nende tööde tunnuseile, mis kuuluvad kindlustusele, peavad nende töölised olema kindlustatud.

Riigikohtu tsiviilosakond oli teises arvamisega kui sama kohtu administratiivosakond ja jättis tagajärjeta majaehitamiste juures vigastada saanud tööliste nõudmised siis, kui maja ehitajaks ei olnud ehituskontorid, vaid mõne teise elukutsega inimesed ehitasiid maja enda tarvis.

Nii kestis see kahesugune seletus Riigikohtu poolt kuni üldkogu raske otsuseni.

Haiguskindlustuse suhtes seletas Riigikohus 5/5. nov./dets. 1930. a. otsu-

ses nr. 1040, et ehitustööde arvamiseks haigekassa alla § 257 alusel ei ole sugugi nõutav, et ehitustööd kujuandaksid enesest niisuguse ettevõtte, mis ärimaksuseaduse järgi kuuluks riigi ärimaksu alla, vaid selle juures on mõelduandev üksnes TTS määrused tööiseloому, kestuse ja tööliste arvu kohta.

KN oma otsuses 29. aug. 1930 leiab, et § 257-nda väljendus „ehitustööettevõtte“ ei lase oletada, et haigekassa alla kuuluvad ainult need ettevõtted, mille eesmärgiks on omaniku teenistus. Kui keegi endale maja ehitab, siis võib maja ehitustööd täiesti õieti nimetada ehitustööettevõtteks.

Nüüd on vanem tööinspektor Riigikohtu üldkogu otsust tööõnnetuste vastu kindlustamise seaduse kohta laiendanud ka haiguskindlustuse kohta, kuigi üldkogu otsus otseselt käsitleb vaid õnnetuskindlustust.

Mis kaotab nüüd suur osa ehitustöölistist?

Kõigepealt sotsiaalkindlustuse alal:

neid töölisi ei kindlustata enam tööõnnetuste vastu kindlustusühisustes.

nad ei saa tööõnnetuste puhul enam hinnata arstiabi, ei saa tööjõu ajutise kaotuse puhul toetust ega tööjõu jääva kaotuse puhul pensioni, nende surma korral jäävad nende järelejäänud pensionita.

Ka ettevõtte omanikud ei ole kohustatud neile tööliste tööõnnetuste puhul tasu maksma, samuti nende surma korral ka nende järelejäänutele.

Neil töölisil, kuigi nad on kindlustamata, ei ole õigust TTS § 114 alusel haiguse ja vigastuse puhul abi saada ka Sotsiaalministeeriumi juures asuvast erikapitalist.

Need töölised ei kuulu ka enam haigekassade liikmete hulka: nad ei saa haiguse puhul haigekassa ega tööandja poolt hinnata arstiabi ega töövoimetuse puhul abiraha.

Ainult siis, kui need töölised suudavad tõendada, et tööandja oli vigastuse tekitamises süüdi, on neil õigus Balti Eraseaduse alusel kahiutasu saada.

Seni määratud pensionid jäävad püsima: neid tuleb vigastatuile edasi maksa.

Töökaitse alal ei tule vanema tööinspektori ringkirja järgi osa ehitustööliste suhtes enam kohaldamisele järgmised seadused:

1) Seadus laste, alaealiste ja naiste töö kohta tööstusettevõtteis (RT 68 — 1924), kuigi selle seaduse § 1 p. c. järgi loetakse tööstuslikuks ettevõtteiks — ettevõtted igasuguste ehituste, hoonete jne. ehitamiseks või muude ehitustööde tegemiseks, samuti ka ettevõtted, mille ülesandeks on nende uuesti ülesehitamine, korrashoidmine, parandamine, ümberehitamine või lammutamine, aga ka alusmüüride ja igasuguste teiste eeltööde tegemine ülalnimetatud ehituste ja hoonete jaoks.

Selles seaduses on tähtsaim alla 14-a. laste tööjõu kasutamise, alla 18-aastaste noorte ja üldse naiste öötöö keeld.

2) Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seadus (RT 4 —

1926), mille järgi töölised vabastatakse tööst pühapäevadeks vähimalt 36-ks ja pühadeks vähimalt 24-ks tunniks.

3) Tööstuslike käitiste tööaja seadus (RT 61 — 1931), mis käsitleb 8-tunnilist tööpäeva, ületunde ja ületunnitöötasu. Tööaeg neil ehitustööl jääb piiramata.

4) Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seadus (RT 61 — 1931), mis võimaldas ka ehitustöödel, kus on vähimalt 25 töölist, valida töölisvanemaid.

5) Seadus tinavalge tarvitamise kohta maalritööstuses (RT 46 — 1928), mille järgi on keeldud tinavalge, tinasulfaadi ja kõiki neid värvaineid sisaldavate saaduste tarvitamine hoonete sisemisteks värvimistöödeks, ühtlasi oli ka keeldud naiste ja alla 18-aastaste alaealiste tööjõu tarvitamine maalritöödel, kus tarvitatakse tinavalget, tinasulfaati ja kõiki neid värvaineid sisaldavaid saadusi. Uue ringkirjaga on siiski seletatud, et see seadus jääb kehtima endiselt.

Peale ülalloeeldud seaduste on osa ehitustööliste suhtes kaotatud ka TTS § 71, mille järgi oli keeldud lasta tööle sünnitajaid, kes on haigekassa liikmed, enne nelja nädala möödumist, arvates sünnitamise päevast.

Kõik ülalloeeldud seadused vastavad rahvusvahelistele konventsioonidele, mille suhtes ei ole kahtlust, et nendega taheti kaitsta kõigi ehitustöölise elu ja tervist, nagu ei ole kahtlust, et ka Eesti seaduseandja tahtis nüüd kehtivuse kaotanud seadusi kohaldada ka majanduslikul teel tehtavaile ehitustööle.

Ülalloeeldud seadused ei tule kohaldami-

sele majanduslikul teel enda jaoks toimepandud ehitustööl, teiste kohta jäävad nad endiselt kehtima.

Ehitustöölise kohta jäävad endiselt kehtima:

Töölise töölepingu seadus (RT 83 — 1936), milles peale töölepingu sõlmimise ja lõpetamise, palga ja sisekorra kohta käivate paragraafide juhime tähelepanu § 34-le, mille järgi on keeldud töölistel võtta tasu arstiabi eest; § 14, mille järgi tööandja ei ole õigustatud toimetama etteütlemist töölepingu lõpetamiseks töölise haiguse või õnnetusjuhtumist tingitud vigastuse puhul nelja nädala jooksul, arvates haiguse algusest või õnnetusjuhtumi päevast.

Ka töötülide lahendamise seadus (RT 21 — 1937) ja kollektiivlepingute seadus (RT 33 — 1929), samuti tööinspektsiooni seadus jäävad kehtima ka majanduslikul teel tehtavale ehitustööl.

Tööandjal jääb ka võimalus oma töölise elu kindlustada — elukindlustus-seltsides.

Kollektiivlepingud võivad ka sisaldada kokkuleppeid arstiabi, haiguse ja vigastuse ajal abiraha maksmise kohta, kuid meie oludes, kus kollektiivlepinguid sõlmitakse vähe ja visalt, ei ole ehitustööl nende kohaldamist vähimalt lähemal ajal oodata.

Küsitakse, mis nüüd teha. Selle peale on Tööliskoda juba vastuse annud: tuleb endine seisukord uuesti jalule seada, kõigi ehitustöölise kohta seniselt sotsiaalkindlustuse ja töökaitseseadused kehtima pan-

Mida kõneldakse käitisis?

Tartu linnulennult

Onebody

Igäihel, kes külastab Tartut, tekib selle linnaga kohta erisugune seisukoht. Üks otsib sealt „Tartu vaimu“, teine peab seda mingiks kultuurirelu pesaks. Ainult tartlased ise ei saa sellest aru; linn mis linn, veidi räpane, veidi puhas — tööd tuleb teha iga juhul.

*

Veidi Tartu ametühinguist. Kahtlemata on trükitöölised omal kutsealal kui ka Filosoofi tänava ametühinguist tugevamaid. Tartu organiseeritud töölise perest moodustavad nad juba 12 protsenti. Kuid nende kogemused ei ole, paraku, rakendatud Tartu Töölisühingute Kesklüüdu juhtimisse.

*

On saanud tõsiasjaks, et elavnenud majanduse ajajärgul töölised on hakanud nõudma paremaid töö- ja palgatingimusi. Teistes linnades on sellekohased aktsioonid alatised. Tartu, imekombel, on vaikivas olekus. Ainuke ametlik tüli oli Peetsi masinavabrikus ja see lõppes kokkuleppel tööandjaga. Ja roh-

kem pole teps. Mõni tahab selles näha jumaliku tasakaalu töölise ja tööandjate vahel; ütleb, nagu oleksid palgad ja töötingimused rahuldavad ja tööandjad õiglased. Milleks siis tüli?

Meie ei jaga seda arvamist, kuna tööinspektoril kuulub juba paar päeva arvurikaste palga maksmata jätmise küsimuste ajamiseks. Ja statistika ei näita küll palgaolude hülgavat seisut, vaid pigem allasurutud olekut.

Sün miski ei klapi. Ei klapi nimelt töölise jõu nõrkus ühel pool ja kapitali kõikvõimsus teisel pool. Vahepealsed instantsid sellele suurt tähelepanu ei kingi ja nii seisab probleem lahendamata.

*

Ah jah! Pidin peaaegu unustama ühe Tartu üriemehe köitekojas toimunud „istumisstreigi“. Meister oli liig vabade elukommetega läikunud naistöölise poolel. Need alustasid streiki — kas meister läheb või nemad streigivad. Tüli

n a. Et seda enam, pärast Riigikohtu üldkogu otsust, teisel teel teha ei saa, siis tuleb seda teha seaduseandlikul teel.

Ei ole tõesti mingit kaaluvat ega tõsist põhjust, miks jätta „majanduslikul teel tehtavai“ ehitustööl töölised sotsiaalkindlustuseta ja töökaitseta, eriti veel nüüd, kus töökaitse normide ulatust on laiendatud ka üksikteenijate kohta ja ka neile nõutakse täiesti põhjendatult sotsiaalkindlustust, mida ka vastavad eelnõud lubavad.

Ka majanduslikul teel tehtavai ehitustööl, mis soodsalt tõlgitsemisel võib hõlmata suuremat osa ehitustöolistest, ei või jätta haiget ja vigastatud töölisi arstiabita ja eluüalpidamiseta ega neil töil surmasaanud töölise perekonda pensionita, milleks seni vastaval juhul õigus oli.

Ei ole ka mõeldav, et nüüd, kus arvud näitavad suurt suremust, hakataks ehitustööl kasutama laste tööjõudu, laste ja naiste töö-

jõudu ka öösel, töölisele jäetaks tööaeg normeerimata, lubataks värvimistööl kasutada mürgaineid, ühe lausega: jäetaks suur osa töölisi ilma kaitseta.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse ulatust ei või hakata kitsendada, vaid seda tuleb laiendada kõigi töövõtjate kohta.

Et ei tekiks seaduste käsitlemisel lünka, tuleb küll ehitustööl viivitamata töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seadused panna uuesti kehtima.

Riigikohtu üldkogu otsusega on muutunud neil ehitustööl töölise olukord sotsiaalkindlustuse ja töökaitse poolest halvemaks ja õiglustumaks kui see oli kunagi Eesti iseseisvuse päevil, aga ka üldse viimasel aastasajal varem. Säärase pöörde tegemiseks töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alal ei leidu mingit sisulist põhjendust ega põhjust.

Tööliskonna uuest arengust, juhtidest ja ülesandeist

A. Petrov

Põhiseaduse vastuvõtmise järele oleme saanud ülemineku olukorra, mille kestvusel tulevad valimised, mis põhiseaduses on ette nähtud riiklike võimuorganite moodustamiseks. See

olukord on tekitanud sõnavõtte ka ajakirjanduses. Neis on käsitletud muuseas tööliskonna arengut, juhte ja ülesandeid, mis tööliskonnal praegusel korral oleksid täita.

lahenes mõlemapoolseks rahulduseks: meister alandati tööliseks ja tööliste volinik meistriks. Nii et armastuse järele tuli langus.

*

Või võtame sellase juhtumi. Üks linna rahakamaid mehi palkas tallu töölise. Maksis sellele mehele tasu põrsa näol, hinnates põrsa 10 kroonile. Mees vaidles vastu:

— Mina sain selle põrsa eest ainult 8 krooni!

— Aga mina arvestan süiski 10 krooni.

— Kui nii, siis toon põrsa tagasi ja maksete rahaks.

Mees toob põrsa tagasi. Tööandja vaatab põrsast igast küljest ja kukub künaratsema:

— See pole sama põrsas. Mul oli ilus ja ümarik, teil aga kokkukuivanud ja küürakas põrsas. Ei ma seda põrsast tahu.

Mees kinnitab, et on ikka sama.

— Ei, läheme kohtusse. Mina ei tunnista omaks.

Asi läks kohtusse ja oodatakse tulemusi. Vahepeal võeti põrsast ja põrsa emast verd võrdlemiseks. Kas tehti ka röntgenikiirte võtte, selle kohta puuduvad lähemad andmed.

Mis sest, et kogu see lugu on ainult kaks krooni väärt — peaasi, et oma jonn saab täis.

*

Sellaseid muhelusi on Tartus palju: on näha, et rahvas oskab nalja teha.

Praegu on Tartumaal umbes 2000 käitist, mis on koondanud kümneid tuhandeid töölisi.

*

Tähtsaimaist tööstusist oleks nimetada veel kunstsarvetööstust „Estokamm“. See on uudne, moodsa tehnika viimane karje. Hoone puhtus, sisseseade jne. on väljaspool arvustust. Kaup valmistatakse ligi 90% välismaale ja raha näib see tööstus tegevat. Tal on ka võimalus end üles ajada, kuna seljatagune rajaneb väliskapitalile. Ei ole väikese tähtsusega ka trükitööstus. Ka selles tööharus on töös hulk käsi. Viimase uudisena võiks mainida äsja pankrotti läinud Kuuse trükkikoda, mille ostsid ära ajakirja „Maret“ väljaandjad.

Ajakiri „Maret“ on puht Tartu meeste töö. Osava reklaamiga ja tabades lugejaskonna huvi on suudetud ajakirja kiiresti levitada ja nüüd näib endisist vähese kapitaliga töötajaid olevat saanud juba kapitalitugev grupp.

Nüüd on süis „Maret“ ostnud Kuuse trükkikoja ja asub ise trükitöösturite perre.

*

Nü linnulennuline Tartu. Oleme püüdnud tabada neid sotsiaalseid pooli ja vahekordi, mille põhjal võib alati ütelda:

— Iga inimene on oma miljöõ produkt.

Tööliskond on mõne aasta kestel sammunud uue arengu suunas. Poliitilise tegevuse piiramisega algas tööliskonna ridade ümberkorraldamine, mis enne seda haripunktile tõusnud poliitiliste kirgede läbi oli segamini paisatud. See ümberkorraldus väljendus selgesti Kutseühingute Keskliidu viimasel kongressil. Tööliskond ja tema organisatsioonid — kutseühingud — asusid ise otsustama oma küsimusi.

Et see suund ja areng oli elujõuline, terve ja õige, seda näitab suur poolehoid Keskliidule ja tegevuse elavnemine kutseühingutes liikmete arvu erakordse tõusuga. Seda arengut pidurdasid järgnenud sündmused, kuid see ei pannud seisma liikumist, mis oli kasvanud ühiseks jõuks. See ühtlus ja jõud väljendus uuesti Tööliskoja valimistes ja kevadisel töölisvanemate konverentsil.

See tööliste uus areng toimus täiesti „omapead“. Seda ei juhtinud tööliste „juhid“, vaid need muutusid isegi vaenuliseks sellele uuele suunale. Meenutagem vaid neid kirjutusi, mis ühes ajalehes tol ajal ilmusid ja veelgi ilmuvad.

Kõigis säilinud töölisorganisatsioonides, kutseühingutes, haigekassades, Tööliskojas jne. tulid esile uued tõsised inimesed, tööliste ridadest, kes olid harjunud igapäevase visa ja raske tööga, kes asusid välja kujundama tööliskonna nõudmisi, soove ja tahtet, kes asusid vaatamata raskele olukorrale taotlema tööliskonna õigusi — õigusi ka kogu rahva huvides — vabadele omavalitsuslikele põhimõtetele rajatud organisatsioonide omamise õigust.

Selles peegeldub võitluse demokraatlik ilme. Tööliskond, kaitstes oma organisatsioone, kutseühinguid, haigekassasid jne., on teadlik sellest, et ilma täielise demokraatliku korrata on võimatu säilitada oma organisatsioone ja vabadusi, säilitada majanduses oma õigusi. Sellest siis ka tuleb, et kõiki tööliskonna poolt püstitatud nõudmisi läbib punase joonena peanõue — demokraatlik isetegevus.

Sarnaselt kujunes aastate kestes,

mil poliitiline tegevus seisis, tööliskonna uuest arengusuunast praegusele olukorrale vastav tööliskonna tegevuse programm.

See tegevuse programm sisaldab elulisi nõudeid, mis on tõusnud tööliskonna keskelt, mis on koostatud sadadel koosolekutel vabrikutes, tehastes, töökodades, töölisnõukogudes, kutseühingutes, haigekassades jne. väljendatud otsustes.

Selle on töölised kui sipelgad kokku kannud, selle programmi ümber on Eesti tööliskond üksmeelselt koondunud ja seda ta kaitseb üksmeelselt. See programm koosneb viiest alustoest — viiest põhinõudest, mis on selgesti kokku võetud viimasel töölisvanemate ja Tööliskoja valijasmeeste üleriiklikul konverentsil ja mida seob vaba isetegevuse ja õigluse põhimõte üheks tervikuks.

Seda programmi mitte näha ja püüda kirjutada tööliskonnale programmi hiljem on asjatu töö. Tööliskond ei vaja temata kirjutatud programmi. Ta on selle ise rasketes võitlustes kirjutanud.

Tööliskonnas on tekkinud iseteadvus ja usk endasse. Ta on õppinud ise oma asju ajama.

Sellest suurest tööst on eemaldunud pea kõik endised „juhid“ ja otsinud paremat tegevuspõldu. Selles suure arengus tööliskond oli jäetud enese hooleks ja asjata oleks nüüd ajakirjandusel murda piike, — kust tulevad uued tööliskonna juhid. Asjata on nüüd ka kellelgi ennast kõrvalt selleks kuulutada. Tööliskond on leidnud sadasid mehi ja naisi, kes näevad tööliskonna nõudmistes enamat kui kihihuvide rõhutamist. Need on igapäevases töös, oma organisatsioonides ja olude raskustes karastatud inimesed. Nad on jaganud kõiki tööliskonna hädasid ja muresid. Need uued jõud on praegusel korral olnud suutelised väljendama tööliskonna tahtet ja on võimelised korraldama ja kandma ka tema poliitilist võitlust, kui selleks avanevad võimalused.

Tööliskoda, kes on valitud tööliste

poolt, teostab seda tööliskonna poolt püstitatud programmi niivõrd, kui võrd seda võimaldab tema kui avalik-õigusliku asutuse seisund. Segamata ise poliitilisse ellu, laskmata ennast sinna tõmmata ta ometi kaitseb tööliste õigust vabale isetegevusele.

Seda suudab ta teha tihedas kontaktis tööliskonnaga ja selle organisatsioonidega — kutseühingute ja töölisnõukogudega. Eemaldumata töolis-

konnast, ta püsib tööliste organisatsioonide ühe lülina.

Kaldub ta kõrvale sellest sihist, siis on ta kadunud tööliskonnale ja siis on etteheited õigustatud. Praegusel korral on aga igasugused etteheited võimalikud ainult nende poolt, kellele tööliskond on abinõuks oma sihtide saavutamisel. Tööliskoda ei saa muutada nende isikute vahendiks. Ta on vahendiks tööliskonnale.

Töölud Leedu ja Läti tekstiilkäitistes

4 teljega töötamisel antakse abijõude

Viimasel ajal on Eesti tekstiiltööstuses kerkinud päevakorrale ratsionaliseerimise küsimus. Ratsionaliseerimist mõistavad tööandjad peamiselt tööliste tööpinge tõstmisena, kuna tehniline ja organisatsiooniline ratsionaliseerimine on jäänud esialgu kõrvale. Balti Puuvilla käitises on tehtud töölistele ettepanekuid hakata töötama 4 ja koguni 6 teljega. Ainult vähesed on võtnud vastu sellase ettepaneku. Kuna telgede arvu suurendamine leidis tööliste hulgas vastuseismist, siis vabriku valitsus tõi alaliselt näiteks välismaa tekstiilkäitisi ja soovitas isegi töölistele sõita välismaale. Töölisnõukogu liikmed haarasidki sõnast kinni ja tegid ettepaneku, et käitise juhatus saadaks oma kulul tõesti paar töölist välismaale tutvuma, millisel viisil seal on tekstiilkäitised ratsionaliseeritud. Käitise juhatus nähtavasti ehmatas oma esimesest ettepanekust ja saatis kõigest ühe mehe — töölisnõukogu esimehe V. A d o Klaipedasse ja Riiga tutvuma sama ettevõtte harukäitistega, mis töötavad puuvilla alal. Töölisnõukogu esimees A d o viibis mõlemas käitises kokku umbes nädal aega ja tutvus põhjalikult olukorraga kohal.

Üllatuseks selgus, et käitise juhatuse poolt paljukiidetud ratsionaliseerimine ja telgede arvu suurendamine ei vasta nendele seletustele, mis Eestis antud sealse ratsionaliseerimise teostamise kohta. Klaipeda käitises, kus töötas 463 töölist, neist 203 kangrut 277 teljel, polnud veel neli telge viidud üldiselt läbi, vaid 1 tööline töötas ühel teljel, valmistades n. n. „baika“ vaipu, 2 teljega töötas 58 töölist, 3 teljel kõigest 4 töölist ja 4 teljel 37 töölist. Sellega vastab Klaipeda käitise tööliste arv 4 teljel umbes „Sitsis“ praegu 4 teljel töötavate tööliste arvule. Masinad nii Riias kui ka Klaipedas vastavad umbes samale tehnilisele tasemele kui meilgi.

Mis puutub neljal teljel töötamisesse, siis tehakse neljal teljel peamiselt kõige kitsamaid ja lihtsamaid riidesorte, kuna laiemad sordid kujutakse n. n. revolver-masinatel kahel teljel. Pealeselle tuuakse kangrutele poolid kätte ja

valmisriide-tükid puhastatakse eritööliste poolt. Meil peavad kangrud ise tooma endile poolid ja puhastama ka valmis kangad, mis võtab neilt palju aega. Riias ei puhasta kangrud valmistükke, samuti tuuakse seal värvilised poolid kangrutele kätte, kuna vaid osa kangruid peab poolid ise tooma. Masinate puhastamiseks antakse töölistele nädalas 1½ tundi aega ja maksetakse selle eest eraldi.

Nii Klaipedas kui ka Riias on praakijatel käitise valitsuse kulul valged kitlid, mida pestakse iga nädal käitise valitsuse kulul, kuna meil tuleb töölistel endil osta kitlid ja kanda nende puhastamise kulud. Mis puutub valmisriide-tükkide puhastamisesse, siis ei peeta ei Lätis ega Leedus seda sugugi loomulikuks, et kangrud peaksid sooritama sellaseid töid. Klaipeda käitise direktori arvestuste kohaselt olevat poolide kättetoimetamisega kangrutele võitnud töölisel ja tööandjad umbes 10%, nii et pooled on selle uuendusega täiesti rahul. 4 teljel töötamine on täiesti vabatahtlik ega suruta seda kellelegi peale. Töölistel on riidekapid ja söögiruum. Aastas antakse neile kuus päeva palgalist puhkust.

Riia puuvilla manufaktuuris töötab ligi 1200 töölist, kuid siin töötatakse ainult kahel teljel. 3 teljel töötamine on keelatud ja meistrid peavad vaatama, et seda keeldu ei rikutaks. Suuremate vigastuste puhul riidekudumisel on kangrutel abiks eriline tööjõud, kes aitab parandada. Riidekapid ja pesemisruumid on korralikud. Käterätikuid pesemisruumis vahetatakse igal töölisel kaks ja enamgi korda nädalas. Uuemad ventilatsioonisseaded olid eriti head ja hoiavad õhu alati karastavalt värskelt ja tarviliselt niiske. Riias saavad peale praakijate ka ketrusetöölised käitise poolt hinnata tööõlled. Ketrusemasinad töötavad 424 spindliga, meil üle 500 spindliga. Kangrutele maksetakse masina seismise ajal pool tunnipalgast.

Riias saavad töölisel kaks nädalat palgalist puhkust, kusjuures puhkuse tasu arvestatakse 2,5 kuu keskmisest teenistusest. Töö-

listel koosolekuiks luba pole, kuid palkade alandamine olevat valitsuse poolt keelatud. Klaipedas oli hiljuti palgaliikumine, kus mehed said 15 ja naised 10% palka juure. Riias tõsteti 1. septembril palku keskmiselt kuni 15%. Reste müüakse oma töölistele ligi 50% odavamini ja kangrutele maksetakse õpilase

väljaõpetamise eest 15 latti. Kahe esimese ületunni eest maksetakse 50% ja iga järgneva ületunni eest 100%. Pühapäevatööde puhul on ületunni tasu eranditult 100% kõrgem ja öises vahetuses maksetakse 6 tunni eest 8 tunni tasu. Ketrajate teenistus on sageli kõrgem kui kangrutel, meil aga on vastupidi.

Milles erineb ühiskauplus erakauplusest ?

Hermann Isküll

Ühistegevuse selgitustöö puhul kuulduv tihtilugu arvamisi, et ega ühistegeveline ettevõtte erine millegagi eraettevõttest, kuna ühiskauplus, näiteks, ei müüvat odavamalt kui erakauplus jne. Nüüd, kus töölistekonnas on tõusnud huvi ühistegevuse vastu, on täieliku selguse saamine neis küsimusis ilmtingimata vajalik.

On selge, et käitistehniliselt ühistegeveline ettevõtte või kauplus peab töötama samasuguseil põhimõtteil nagu eraettevõtte — peab pidama silmas investeeritud või sissepaigutatud kapitali tasuvust. Kui ta seda ei tee, siis on pankrott varaks. Selles osas ei muuda asja see, kas ettevõtte või kaupluse omanikuks on üksik isik või ühinguks koondunud tarbijad.

Vahe selgub aga kohe, kui püüame vastata küsimusile: Mis otstarbeks on asutatud tarbijate ühing? Kes on ühingu peremehed? Kuhu läheb kasu?

Esimesele küsimusele vastust otsides tuleb pidada silmas, et eraettevõtte, ükskõik milline ta ka ei oleks, ainuke eesmärk on saada vahekasu tarbijalt. Teissuguse eesmärgiga ei asutata ühtki ettevõtet või kauplust. Tarbijate ühing asutatakse aga tarbijate poolt oma-abi põhimõttel, et tarbijate isetegevuse läbi vabaneda liigseist vahetalitajaist ja ratsionaalsemalt kasutada oma ühist ostujõudu.

Teiseks — peremehe küsimuses on põhjalik erinevus selles, et ühingu ja ühtlasi ka ühiskaupluses tarbijad on ise peremehed, kes ise oma huvide kohaselt kauplust juhivad, ja teevad seda nii, kuidas ise heaks arvavad. Kui kõik tarbijad ei kuulu ühingusse ega ole ka selletõttu peremehed ühiskaup-

luses, siis nad ise oma loiduse tõttu pole seda õigust kasutanud, kuna ühistegevus ei piira liikmete arvu. Erakauplus tarbijale sellast õigust ei anna, tarbija võib ainult osta, maksa ja olla rahul.

Kolmandaks — ühing jaotab puhtakasu liikmete vahel, makstes tagasi ostupreemiaid. Osa puhtastkasust tarvitatakse aga ka kasvatuslikuks ja üldkasulikuks otstarbeks. Milline erakauplus on oma puhtakasu jaotanud tarbijate vahel või kui palju on sellest antud üldkasulikuks otstarbeks?

Eelnevast peaks selguma põhjalik vahe erakaupluse ja ühiskaupluse vahel. Sellest järeldub nimelt, et ühiskaupluse kasu küsimuses ei tule otsustada mitte ainult kauba müügihindade järele, vaid tuleb arvesse võtta ka muid küsimusi. Kasust osasaamise küsimuses tuleb järsult eraldada tarbijad ühingu-liikmed ja tarbijad mitte-liikmed, sest kasu ei võigi olla neile proportsionaalselt ühesugune. Ühistegevus püüab eeskätt rahuldada kasulikult liikmete materjaalseid tarbimise huvisid, kuid selle kõrval ta seab endale eesmärgiks ka ühiskondlikult väga kaugemale ulatuvad sotsiaalsed ja kultuurilised sihid, millest vaidlematult saavad osa ka mitteliikmed.

Ühistegevuse üks tähtsamaid põhimõtteid on v a b a t a h t l i k k u s — kõik võivad kaasa tegutseda ja kõik on kutsutud, keegi pole selleks aga sunnitud. See põhimõtte tingib, et organisatsioon oleks läbi ja läbi demokraatlik, ja tänu just sellele ongi ühistegevus saanud nii võimsaks liikumiseks, mis suudab vaimustada ja koos hoida kümneid miljoneid inimesi üle kogu tsiviliseeritud maailma.

Klaasipuhumise tööala areng, olukord ja väljavaated Eestis

Aug. Pihlak

Klaasipuhumine Eestis pole uus tööala. Juba 18. sajandi teisel poolel tegeldi Eestis klaasipuhumisega.

Eriti kirev ja suur oli klaasipuhujate pere iseseisvuse algaastail. Tollal läks klaasipuhumisele üle Meleski käitis, Eidapere klaasitööstus vajas järjest uusi töajõude. Siis olid klaasipuhujaks ainult üksikud eestlased ja needki vähesed olid oma kutse omandanud peamiselt just laial Venemaal ja koguni Ameerikas.

Töökorraldus oli siis teine. Sulatispotid anti üksikute isikute valdusse, kes töötasid harilikult kahe abilise, makstes neile vaid väikese protsendi teenistusest. Abitöölisekski saamine oli võrdlemisi raske, sest abitöölisel tuli olla täieline spets omal alal.

„Meister“ ise istus, tegi mõnd kergemat tööd ja käsutas.

Eestlastest klaasipuhujate arvu suurenemisega vähenes meistri ning abitöölise vahe ning pikapeale olid mõlemad ühise hinnakirja alusel töötajad.

Õppinud töajõu vajadusel tuldi ettevõtjate ridades mõttele katsetada klaasipuhumise koolidega. Esimene sellesarnane loodi Eidapere ja teine Meleski klaasivabrikute juure. Koolid said küll toetusi, kuid lõpetasid vähesed õpilased. Tegelikult omandas praktilisel teel palju rohkem töölisi töoskuse kui koolides.

Klaasipuhumine oli tollal kutseala, mida tasus õppida ja mida sai omandada kergemini. Ei nõutud nii kõrget kauba kvaliteeti ja produktiooni normid olid väiksemad. Teeniti sageli üle 7 krooni päevas, seejuures oli veel tasuta korter, hea küttematerjal ja põlumaad. Need olid klaasipuhujate kuldsed ajad.

Kehvemaks muutus aga olukord Eidapere vabriku pankrotti jäämise tagajärjel, mis sundis ühe osa klaasipuhujaid rändavate mustlaste olukorda. Püüti asuda Tallinna, kus vahepeal olid tööd alustanud mõned piskikäitised, millised aga kaua ei püüdnudki endal elu sees hoida, vaid läksid välja just kombinatsioonide teel raha saamisele. Katsuti tööd leida ka välismaal, peamiselt Riias, kuid varsti oldi sunnitud sealtki lahkuma, töölubade mitteandmise tõttu.

Need rasked tööta ajad sundisid ja karastasid mehi edaspidiseil võistlusil ühte hoidma. Saadi aru, et klaasipuhujate olukorda saab kergendada vaid ühises koostöös — oma kutsealises organisatsioonis.

Kuna Meleskis samal ajal algas palgakärpimiste periood ning tööolud igakülgsetl halvenesid, leidis sealgi varsti organiseerumise pooldajaid, eriti nooremate ridades. 1931. aastal pandigi ametlik alus Eestimaa Klaasipuhujate Ametiühingule, mis mõne aasta jooksul on kasvanud eeskujulikuks kutseorganisatsiooniks.

Palgakärpimiste perioodil viidi klaasipuhujate töötasud alla kuni 75%. Ka suurenes iga päevaga töötute seltsimeeste arv. Kutseühingu esimesed tööaastad ei suutnud olukorda tuua palju muudatusi. Pöörde ja murrangu sellesse tõi aga 1933. a. streik.

Kuigi mainitud streigi tulemus oli vaid 10% palgatõus, pani see seisma palgakärpimised ja juleti asuda vasturünnakule. Järgnes rida organiseerimispäevi, mille tulemusena organiseeritute protsent aasta lõpuks ulatus juba 90-ni.

Ratsionaliseerimine tõi kaasa uusi pahesid, kuid siiski mitte nii suurel määral nagu see on tabanud teisi kutsealasi.

Ratsionaliseerimisega tegi esimesena algust tööstur Lorup 1931. a. See jättis küll esialgu jälgi klaasipuhujate ridadesse, kuid varsti järgnev uue tööstuse rajamine ja turu laiendamine kõrvaldas need. Samuti ei näi siin paika pidav olevat ka kartus, et ratsionaliseerimisega klaasipuhumine kaotab oskustöö mõiste, sest masinatöö sageli vajab veel rohkem osavust kui käsitöö.

Vaadeldes praegusi palku näib, nagu ulatuksid need endiste „kuldsete aegade“ tasemeni. Kui aga võrdluseks võtta produktioon, siis selgub, et palgad on langenud, samuti on kadunud tolaeagsed soodustused naturas.

Viimase palgavõitluse tagajärjel, mis leidis aset k. a. märtsikuus, on klaasipuhujate palgad liigitatud 6 kategooriasse, milles madalaimaks on 4,5 ja kõrgeimaks 12 krooni Lorupi käitises, kuna Tartus teenistusvõimalused on veidi suuremad.

Viimane palgavõitlus tõi paremusi peamiselt käsitööle, kuna masinatöö hinnad osalt on langenud tööliste kahjuks.

Välismaa töajõud on suurel määral asendatud oma töölistega. Ümberasendamine ei takistanud Eesti „rahvuslikel“ tööstureil eesti tööliste maksta vähem palka kui võõrastele.

Klaasipuhujad on varakult aru saanud, et kutseühingud ei tohi olla poliitika tallermaaks, selles peitub ka suurel määral klaasipuhujate kutseühingu edu saladus. Oma asjalikkusega on ühing nüüd isegi töösturite poolt leidnud täielist tunnustust ja on palju konflikte lahendanud rahulikult teel. Siiski on õige tihti tegemist tulnud teha ka streikidega, millistest pikim oli Tartus, vältas 7 nädalat, lõppedes tööliste kasuks.

Tuleviku kohta on raske teha oletusi. Tööandja poolt on tehtud juttu ühe osa masinail töötajate tööhindade „reguleerimisest“ madalamale, kuid on kindel, et kui masinatöös „mingi reguleerimine“ ette peaks tulema, siis võib see seista vaid endiste hindade kehtimapanekus.

Praegu ei ole tööpuudust klaasitööstuses, kuid teiseks võib muutuda olukord klaasitööstuse täielise monopoliseerimisega ühe

ettevõtja kätte. Kuigi klaasipuhujad pole kunagi soovinud elujõuetute tööstuste rajamist, võib siiski tööstuse täielik monopoliseerimine tuua tööjõudude ülejäägi. Töösturite poolt ongi kõneldud juba töönadala lühendamisest. Selle vastu muidugi klaasipuhujail midagi ei ole, kui aga nädalateenistus jääks endiseks.

Arutades klaasitööstuse monopoliseerumise võimalust tekib küsimus: Miks on meil klaasitööstusi vähe, kuna näiteks Lätis töötab märksa rohkem klaasivabrikuid ja Hollandis, kus rahvaarv meie omast umbes 7 korda suurem, olevat klaasitööstusi koguni 73? Põhjusid siin on palju. Esiteks on meil töörahva

palgad niivõrd madalad, et nad ei jõua osta peale moosipurgi klaasesemeid, rääkimata koguni kristallasjust. Teiseks on meil veel vähe arenenud arstiabi korraldus, mis ei jäta mõju avaldamata ka pudelite vajadusele. Kolmandana võiks ette tuua seda, et meie väliskaubanduspoliitika pole senini olnud kuigi soodus klaasitööstusele. Nii näiteks, kuigi meie toorkristallitööstus rajati alles läinud aastal, on ta ennast küllaltki suutnud juba üles töötada. Ka on leidunud selleks küllaldaselt vilunud tööjõudu. Ometi suurendati aga just tänavu Soomega kaubalepingut sõlmides toorkristalli sisseveo võimalusi tunduvalt.

Palgalise töö tegijad 55-aastaselt pensionile

Tööliskoja seisukohti vanaduse, invaliidsuse vastu ja järelejäänute kindlustuses

Kuna vanaduse, invaliidsuse vastu ja järelejäänute kindlustamine on tõusnud viimasel ajal päevakorraks ja selleks juba tehakse pikemat aega eeltöid Sotsiaalministeeriumis, siis on Tööliskoja juhatus poolt võetud vastu järgnevad põhiseisukohad vanaduse ja invaliidsuse vastu ning järelejäänute kindlustamises, vastavalt rahvusvahelise konventsiooni küsimustikule.

Koda on asunud seisukohale, et vanaduse, töövõimetuse vastu ja järelejäänute kindlustamine peab toimuma sundkindlustusena ja hõlmama kõiki palgalise töö tegijaid eranditult. Pealeselle peab sundkindlustus laienema iseisvatele töövõtjatele, kodutöölisele, platsirentnikele ja sadamatöölisele.

Vanuse piiriks kindlustatuile, vaatamata soole, tuleks võtta 55 aastat, ebatervislikel aladel 50 aastat. Vanaduspension või sammad ei tohi olneda kindlustatu palgast ega staažist, vaid kindlustusmaksude arvust ja suuruselt. Vanaduspensioni arvestamisel tuleb võtta arvesse ka haiguse ja töötaoleku aeg, samuti nagu oleks selle aja eest maksetud kindlustusmaks. Vanaduspensioni alammäär peab olema garanteeritud ja selle määramine peab sündima tingimusteta. Neile vanadele, kes vajavad kõrvalist abi, tuleb määrata lisapension.

Töövõimetuse vastu ja järelejäänute kindlustamisel tunnistati vastuvõetavaks samad üldalused mis vanaduse vastu kindlustamisel.

Järelejäänute kindlustamisel peab kindlustatud isiku lesele võimaldamata pensioni, kusjuures ei tohi määrata tingimusi abiehu kestuse, invaliidsuse, vanuse ja perekonna suuruse kohta. Samuti peab võimaldamata pensioni leskmehele, kes oli kindlustatu ülalpidamisel, ja kindlustatute lastele kuni 18 aasta vanuseni. Kooliskäivatele vaestele-lastele peab pikendatama kindlustust kuni 20 aastani ja töövõimetutele vaestele-lastele maksetama pensioni määramata aja jooksul. Järelejäänute pensioni minimaalsuurus tuleb kindlustada ja järelejäänutele peab peale pensioni antama matmisraha isikute kasuks, kes ei ole omandanud pensioniõigust.

Vanaduse, töövõimetuse vastu ja järelejäänute kindlustus peab aitama kaasa kindlustatud isikute tervise hoidmisel ja võimaldama ravimist töövõimetuse vähenemiseks või selle kiire saabumise vältimiseks ja vastasel korral andma vältivaid sammad. Samuti peab kindlustus võtma osa sanitaariüldseseade arendamisest ja sotsiaalhaiguste vastu võitlemisest.

Mitme kindlustatu kasuks oleva riski puhul arvestatagu selle riskiga, mis võimaldab suuremaid sammad.

Kindlustuse kulude suhtes jaotuvad kulud riigi ja tööandja kindlustusmaksudele. Riik maksab ka kaitsevõetennistuses olles kindlustatute eest kindlustusmaksu.

Sundkindlustuse valitsemine peab

olema asutuste käes, kes ei taotle ainelist kasu, ja kindlustuse teostajaks peab olema kindlustatute avalikõigulik omavalitsus autonoomia põhimõttel.

Vanaduse ja invaliidsuse pensioni saajatele olgu kindlustatud arstiabi ja

arstirohtude kasutamine ühtlastel alustel haiguste vastu kindlustatutega.

Vanaduse ja invaliidsuse pensioni saajale ja teistele kehvikutele peab võimaldatama maksuta ravi eriseaduse alusel riigi ja omavalitsuse kulul.

Andmestik tööliste olukorrast juuni- ja augustikuus

1. Üldisi märkmeid. Augustikuu lõpul Töölisnõukoda saatis töölisvanemaile ja -nõukogudele ning valijameestele järjekordsed küsimustikud tööturu olukorrast, mis sisaldasid andmeid juuni- ja augustikuu kohta.

Laiali oli saadetud 287 küsimustikku, valijailt tuli täidetuna tagasi 82 küsimustikku. Vastamise protsent on seega 28,5. Töölisvanemate ja -nõukogude vastamise protsent oli 59,6, valijameeste vastamise protsent aga 9,5. See arv on küll väike, ent seda ei saa ükski valijameeste passiivsuse arvele kirjutada, vaid tuleb arvestada seda, nagu varemgi oleme maininud, et valijamehed muudavad, nagu meie töölisel üldse ebastabiilsetes käitistes tihti töökohta. Valijameeste valimisest on aga möödunud juba üle aasta, neid valiti ka ajutise iseloomuga käitises. Pole ka val-meestel säärast seaduslikku kaitset kui töölisvanemal, mispärast mõni pole ka julgenud vastata, kuigi vastaval soovil andmed saladuses hoitakse.

Vastused haaravad andmeid 24.239 töölise kohta. Võrdluseks olgu toodud vastavad arvud eelmiste küsimustike juures: suur küsimustik 128 ja 22.990 märtsi-mai-küsimustik 103 ja 22.029. Selest nähtub, et vastuseid pole saadud peamiselt väikesist käitistest. Kuna aga andmed haaravad enamiku suurtööstuse töölistest, siis võib neid tööturu iseloomustamisel kaaluvaks lugeda.

2. Olukord käitises. Enamik vastuseid märgib üldise olukorra rahuldavana. Ainult 3 metalli-, 2 tekstiil- ja 1 mööblikäitises ning 2 trükikojas, 1 saeveskis on üldine olukord juuni-augustikuude jooksul halvenenud. On huvitav see, et mitmea tööandjad töölisvanema või -nõukogu järeleparimisel sihilikult märgivad käitise olukorra väga halvana selleks, et hirmutada töölist palgakõrgenduse nõudmisega esinemast.

Palgaolud. Enamiku Tallinna käitiste palgaolude kohta on andmed toodud eelmises „Tööliskoja Teataja“ numbris lk. 262—264, seetõttu piirdume siinkohal ülevaatega provintsi kohta. Alljärgnevas tabelis on toodud tunnipalga maksimum ja miinimum vastavas tööharus.

Tööliste arvu muutusi: Aruande perioodi jooksul on Tallinnas käitistesse juure tulnud 351 töölist, samal ajal lahkunud 298 töölist. Provintsis on juure tulnud 316, lahkunud 391. Seega on tööliste arv Tallinnas 53 võrra suurenenud, provintsis aga 75 võrra vähenenud.

	Provintis			
	Lihttöölised		Oskustöölised	
	M.	N.	M.	N.
Kivi- ja klaasitööstus	23	15	35	16
Metallitööstus	15—25	16	26—42	24
Nahatööstus	25	15	33—35	20—25
Tekstiiltööstus	16—26	15—22	25—40	21—37
Saeveskid	25—35	18—26	26—42	—
Mööblitööstus	13	12	29	—
Paberitööstus	25	21	35	23
Poligraafitööstus	25	13	49	29
Jahu-, leiva- jne. tööstus	20—35	14—15	43—48	—
Ölle-, viina-, karjookide tööstus	28—29	22—23	42	—
Jalanõudetööstus	—	6 (1)	25—62	20—37
Kammivabrikud	27	18,5	—	—
Ehitustöö	25—43	17—15	25—45	—
Elektri-, gaasivabr.	33	24	37	—
Kaevandused	25—32	18—20	25—51	—
Sae- ja jahuveskid	20—27	15—19	29—43	20

Töölte lahkunute hulgas on vallandatud: Tallinnas: oskamatase pärast 3, töövahesuse tõttu 254, vastuolu tõttu tööandjaga 2, muil põhjusil 6. Kokku 265.

Provintsis: oskamatase pärast 1, töövahesuse tõttu 353, vastuolu tõttu tööandjaga 3, muil põhjusil 24. Kokku 381.

Vahetuste arv suuremaid muutusi ei ole olnud, ainult 3 käitises töötatakse 2 vahetuse asemel 1 vahetusega, ja 4 käitises on 1 vahetuse juure pandud.

Muudatusi tööliste palkades. Tööliste palku ei ole vähendatud. Palku on tõstetud aruande perioodi jooksul järgmisel käitises: Joh. L o r u p i klaasitööstuses juunikuu 20 töölisel 2—3 snt. tunnis. A. E. J ü r g e n s i kivitööstuses juunist 15% ja tunnitöö osalt tükkitööga asendatud. „I l m a r i s e s“ juunist Töötülide lahend. kom. otsusega 10%. E. T. K. met. tehases 15. augustist osaliselt 2—5 snt. tunnis. A. s. „S i e g e l i s“ 16. augustist 5—10%. O. S a a r e met. tehases täideti tööliste palgatõstmise nõue 100%-liseit, palku tõsteti 2—15 snt. tunnis. „P õ h j a l a s“ päevatöölitele tõsteti palku osaliselt 5—20%. S c h o c h e r & K o. käitises üksikuile päevatöölisile 25 snt. päevas. B a l t i P u u v i l l a v a b r.

Töötülde lahend. kom. otsusega on palku tõstatatud 8%. R. Toferi käitis 2—10%. Kreenhoimi Manufaktuuris Töötülde lah. kom. sundotsusega 8%. Narva Linaketr. Man. samuti töötülde lah. kom. otsuse kohaselt 2,5%. „Estonia“ villa- vabrikus osaliselt 1—2 snt. tunnis. A.-s. „Villas“ Töötülde lah. komisjoni otsusega 7%. „Lennuki“ saeveskis moodunud aastaga võrreldes 8—30%. Tartu Meh. Puu- tööstuses 20 töölisele 2 snt. tunnis. Roter- mannis osale töölisele 10%. A.-s. Brandmanni käitis 1. juulist alates

meestöölisile 10—12%. „Sirena“ tub.-tööst. 16. juunist alates 10—20%. A.-s. A. Le Coq's Tartus naistöölisele 15 snt. päevas. Tallinna Ehit. Osak. käitis Töötülde lah. kom. otsusega meestel 3 ja naistel 2 snt. tunnis, tükitööhinda tõsteti 10%. New Consolidated Gold Fields's juunist alates osaliselt retordi töölisele 2 snt. tunnis. „Kivi- ölis“ tõsteti palku juunikuus kaevureil 10%. Esim. Eesti Põlevkivitööstuses 16. juunist 2%. Norma's tõsteti palku 10%.

O. M.

Korteriküsimusest raudteel

A. Saul

Teedeministeeriumi vabateenijate koosseisu määramises on loeteldud teenijad, kellele on palga kõrval ette nähtud tasuta korter. Selle soodustuse osaliseks on arvatud ka raudtee- valitsuse ehitusameti alal remonditöölised, ülesõidukoha valvurid ja mitmed ametimehed. Tegelikult on olukord kujunenud sellaseks, et terve rida nimetatud töolistest on jäetud neile seaduslikult ettenähtud priikorteriga senini varustamata. Ka ei makseta neile korteriraha, mida maksetakse korteriõiguslikele ametnikele 15—20% palgast. Sealjuures on raudtee korterid antud kasutamiseks kõrgemaile teenijaile ja ametnikele, kel priikorteri õigust ei ole. Viimased maksavad siis küll üüri raudteevalit- susele selleks kindlaks määratud normide koha- selt, kuid maksetav üür on tõeliselt tunduvalt madalam korterite üüride tegelikust turuhin- nast. See vahekasu moment on just otsustava tähtsusega, miks kortereid rünnatakse ja ka vallutatakse. Nende seas ei puudu jõukad kin- nisvarade ja koha peal asuvate majade omanik- kud, kes oma majas asuvad kortereid soodsamalt edasi üürivad. Lisaks sellele võib veel mainida asjaolu, et suuremad ja vähegi pare- mad ning mugavamad korterid on just mitte- korteriõiguslike teenijate kasutada, kuna kor- teriõiguslikud töölised on surutud „tagahoovi“. Raudtee korterid on ette nähtud töölisele ni- melt teenistuse huvides, et need erakorralistel juhtudel, teerikete ja õnnetuste korral, olek- sid teenistuskohal kättesaadavamad. Loogiline ja arusaadav on, et praeguse korra juures ka raudteel teenistuse huvid selle all kannatavad. Kõne all olevatele väikesepalgalistele töölisele on see aga majanduslikult lõikavalt valusaks küsimuseks, sest näiteks Tallinnas tuleb käes- olevas kirjutuses riivatud töolistel kuni 40% oma palgast kulutada erakorteri üürimiseks. Veel ebaloomulikumaks ja õigusetumaks muu- tub olukord töölisel, kel oli küll õigus priikor- terit saada, kuid kellele seda teenistusaja jook- sul ei antud, töölise pensionile määramisel. Nimelt loetakse pensioniseaduse järgi palgaks ka tasu naturas, seega siis ühtlasi priikorter. Töölisel, kelle õigused priikorteri saamise suhtes rahuldati, arvestatakse pensioni arvutamisel põhipalgale juure priikorteri üüriväärtus.

Korteriõiguslikul töölisel, kellele siiski prii- korterit ei antud, jääb ära pensioni väljaarves- tamisel priikorteri üüriväärtuse juurearvamine palgale. Seega saab tööline, kelle õigused ei ole leidnud jaluleseadmist, majanduslikult kahekordse löögi osaliseks.

Tähendatud küsimus on tekitanud juba pike- mat aega raudtee tööliskonnas suurt rahulole- matust. Kõige valusamini puudutab see küsi- mus linnades asuvaid raudtee töölisi, esma- joones aga Tallinnas ja selle lähemas ümbrus- es asuvaid, kus teatavasti korterite hinnad on ja püsivad äärmiselt kõrged. Kogutud and- meil elab näiteks Tallinnas ja Nõmmel 65—70 korteriõiguslikku ehitusameti töölise perekonda erakortereis ja samal ajal kasutab tähendatud rajoonis kaugelt suurem arv mitte-korteri- õiguslike raudtee kõrgemaid teenijaid ja ametnike riigikortereid eelmärgitud madalate üürihindadega. Tööliste esindajate poolt on varemalt juhitud raudteevalitsuse administrat- siooni tähelepanu sellele väärolukorrale, kuid kahjuks ei ole sellest tõsisemaid järeldusi teh- tud.

Praeguse olukorra lõpetamiseks on vaja- line:

1. Raudtee korterite hindamine ja mitte- korteriõiguslikele nende maksustamine vasta- valt kohapealsele korteri tegelikule turuväär- tusele.
2. Raudtee korterite mitte-korteriõigusli- kele teenijaile kasutamiseks väljaandmise ot- sene lõpetamine.
3. Kohtadel, kus korteriõiguslikud raud- teelased raudtee korteritega on veel varusta- mata, mitte-korteriõiguslikele ametnikele raud- tee korterite ülesütlemine.
4. Kõigile korteriõiguslikele raudteeteeni- jaile ja töölisele, kellele raudtee korterit pole antud, korteriraha maksmine (Tallinnas ja Nõmmel 20% ning mujal 15% põhipalgast).
5. Riikliku ehituspoliitika suunamine sel- lele, et suuremates keskustes, esmajoones aga Tallinnas, kus korteriõiguslikud teenijad-tööli- sed on veel priikorteritega varustamata, ehi- tatakse ka eluhooneid, mis aitaksid üldiselt kaasa korterite puuduse pehmenemisele.

Edusamme tööandjate organiseerimisel tekstiiltööstuses

Organiseerimine teeb tugevaks — selles on tema suur tähtsus tööliskonnale; kuid on ju teada, et seda teed oskab väga hästi käia ka teine pool — tööandjad; mõnikord oskavad nad seda koguni paremini kui töölised. Ja siis töölised peavad võtma tööandjailt eeskju, kuidas tuleb organiseeritult, ühtlaselt ja teadlikult võidelda oma huvide eest.

Meie tekstiiltööstuses kujunes olukord küll nii, et töölised andsid eeskju tööandjaile. Töölise ülemaaline organiseerumine 1936. a. kevadel pani ka töösturid mõtlema — ja nii tekkis Üleriiklik Tekstiiltöösturite Ühing, kuhu kuulub kaugelt suurem osa ettevõtjaid sellelt tööstusalalt. Selle ühingu tegevus järjest süveneb ja laieneb, — seda enam, et teatavasti ei esine tööandjate organisatsioonide tegevuses sedalaadi takistusi ja kitsendusi kui töölise organiseerimise alal.

Tekstiiltöösturite ühing arendab praegu oma tegevust, nii palju kui teada on, peamiselt kolmes suunas. Esiteks ta püüab sobitada oma liikmete vahel hinna- ja turujaotuse kokkuleppeid, s. o. kartelle. Endastmõistetavalt teostuvad sellased kokkulepped tarvitaja arvel. Ongi juba saavutatud vastavaid tulemusi kalevitööstuse ja milaneesitööstuse alal; samasugune kokkulepe tulevat trikotaažitööstuses.

Teiseks on ühingu kavatsusel ratsionaliseerimise keskuse loomine, mis selgitaks ratsionaliseerimise küsimusi, propageeriks ratsionaliseerimist ja teostaks nõuannet sel alal.

Töölisi kõige lähemalt puudutavad ühingu püüded palgaolude korraldamisel. Muidugi teostub palgaolude korraldamine organisatsioonilisel alusel kõige loomulikumalt siis, kui vastamisi seisavad kaks organisatsiooni — tööandjate ühing ja töölise kutseühing, ja kui nende vahel on sõlmitud leping palgaolude korraldamiseks, satuvad kõik tööandjad, kes

sellest kõrvale kalduvad, vastollu mõlema organisatsiooniga. Tekstiiltöösturite ühing nähtavasti seda teed ei kavatse käia, olgugi et kutseühingu poolt taile vastav ettepanek esitati k. a. kevadel. Tekstiiltöösturite ühing taotleb nähtavasti palgaolude ühekülgset reguleerimist, olgugi et sel puhul vastavate kokkulepete täitmise reaalne tagastamine, garanteerimine, on väga problemaatiline. Igal juhul on ühingu poolt lubatud leida „sobivamaid ja õiglasemaid“ aluseid palgaolude korraldamiseks. Selle juures märgitakse, et „edaspidistele üldistele palgakõrgenduste nõudmistele töösturid enam vastu tulla ei saa (!)“ ning et „praegu väljatöötamisel olevad kavad palgasüsteemi ümberkorraldamiseks peavad siin andma teisi lahendusvõimalusi“.

Selge on, et need lahendusvõimalused ei kujune tööliskonnale vastuvõetavaks. Ja siit selgub, et töösturite organisatsiooni kasvav aktiivsus asetab suured ülesanded ka Eesti Tekstiiltöölise Ühingu poolt.

Need ülesanded ei seisa ainult liikmete arvu suurendamises. Liikmeid tuleb tihedamalt siduda ühingu; usaldusmeeste võrk tuleb välja arendada, liikmete teadvust tõsta; tuleb vormida ja kaitsa töölise seisukohti ratsionaliseerimise ja 40-tunnise tööädala küsimuses; tuleb asuda palgaolude korraldamise ja ühtlustamise aktsioonile esialgu väikekätistes ja — sundotsuste tähtaja möödudes — ka suurkätistes.

See on suur töö, kuid ta on teostatav, kui tööle on rakendatud kogu aktiivne liikmeskond. Praegu on E. Tekstiiltöölise Ühingu Tallinna osakonnas teoksil organiseerimise kuu; on tunda liikmete juurekasvu ka provintsis. Nii seisab E. Tekstiiltöölise Ühing õnnestunud kongressi järele töörohke hooaja alguses.

Majanduslik ringvaade

Puuvilla hinna langus on praegu rekordiline. Ameerikas langes puuvilla hind võrreldes k. a. märtsikuuga tervelt 45%, s. o. peaaegu poole peale. Mida see tähendab tekstiiltööstusele, sellest saame ettekujutuse, kui arvestame seda, et puuvilla hind moodustab puuvillriide hinnast Eestis: 1928. a. (puuvilla kõrgeima hinnataseme juures) — 63%, 1934. a. (madalaima hinnataseme juures) — 48%. Sellega peaks praegune puuvilla hinna langus võimaldama tekstiiltöösturitel riidehinna allaviimist vähimalt 25% võrra. Kuid seniste kogemuste kohaselt pole seda loota.

Tööstuste müügihinnad ja kasud selgitamisel. Ajalehed teatavad, et Majandusministerium uurib olukorda tselluloositööstuses, et selgusele jõuda, kas selle tööstusharu kasud

on ka tõeliselt nii väikesed nagu bilansid näitavad. Samuti tahetakse selgitada, miks hoiab tekstiiltööstus oma saaduste hindu kõrgel, vaatamata sellele, et toorainete hinnad lähevad tugevasti alla. Töölisele on juba ammu selge, et madalad palgad võimaldavad tööandjale väga suuri kasusid, mis lähevad Eesti rahvamajandusele tihti peale kaduma. Vaevalt võib siiski uskuda, et ametlikud komisjonid suudavad tuua asjasse enam selgust: kasude varjamiseks ja kõrgete hindade põhjendamiseks on ettevõtjail alati väga palju võtteid käepärast. Kõige lihtsam oleks jätta töölisele organiseerimise ja palgavõitluse vabadus: siis tuleksid varjatud kasud kindlasti nähtavale.

Mis kasu on majanduslikust tõusust?

Vastus sellele on lihtne — kasu on see, et rahva elutase paraneb. Lähtudes sellest algtoest nõuavadki töölised, et nende paigatõus oleks hindade tõusust suurem. „Postimees“ (14. 10) jõuab samale seisukohale, lähtudes n.-ü. keskmise kodaniku seisukohast. Ta kirjutab: „Meil kõneldakse kogu aeg kõrgkonjunktuurist. Oleks õigus loota, et kõrgkonjunktuur aitaks ka meie madalat elatustaset tõsta, sest selleks ongi meile kõrgkonjunktuuri tarvis.“

„Postimees“ paneb õieti tähele, et ametlik statistika ei näita elu kallinemise tõelist ulatust. Kuid sellest teeb ta ühtlasi järelduse, et see statistika võib olla õige töölise, mitte aga jõukamate kihtide kohta. Siin eksis leht väga põhjalikult. Elu kallinemine mõjub töölisele palju valusamalt ja tegelikkuse ja indeksi vahe on töölise seisukohalt eriti selge.

Majandusliku arengu tulemustest tööliskonnale

kirjutab „Uus Eesti“ (30. 10.): „Alates 1935. aasta teisest poolest on hakanud ka ühispalgad tõusma... töötülide lahendamise komis-

joni on siinjuures laialdasi teeneid. Komisjoni tegevuse algul oli keskmine töölise tunnitasu ca 30 snt., nüüd juba 35 senti. Reaalpalkade osas peaks töölise praegune olukord vastama ennekriisiaegsele tasemele.“ Viimase lausega on juba öeldud, et majandusarengu bilanss töötasu seisukohalt võrdub nullile. Milleks siis rääkida töötülide lahendamise komisjoni „laialdastest teenetest“? Et majandusliku tõusu ja elu kallinemise ajal peavad palgad tõusma ka ilma igasuguse komisjonita, on päevaselge. Ja kuidas võibki olla komisjoni teeneks palkade tõstmine $\frac{1}{6}$ võrra, kui kõik komisjoni otsused jäävad $\frac{1}{10}$ piiridesse.

Palkade kraanid koomale —

sellele seisukohale asus Eesti Pank. Nagu näha, panganduse avaldub teatud reservide nappus, mis manitseb ettevaatusele. Võib arvata, et kui mitte ei tule tõsisemaid raskusi, siis igatahes on mõeldumas praegune majanduse tõusu hoog; töölise mureks peaks praegu o.ema võimalikult paremate palkade kättevõitmine enne kui töövõimalused muutuvad napimaks ja alustatakse uuesti palgakärpimistega.

A. Renning.

Ülevaade Tööliskoja tegevusest

Koja üldkoosolek

peetakse 14. novembril s. a. kell 10 homm. koja ruumes järgmise päevakorraga:

1. Tööliskoja töö ja sihtjooned — esimees J. Kurvits.
2. Ülevaade Tööliskoja tegevusest — peasekretär I. Rebane.
3. Revisjonikomisjoni aruanne.
4. Koosolekul algatatud küsimused.

Koja aastapäeva puhul korraldatakse koja ruumes koosoleku järele ühine eine koja liikmeile ja kutsutud külalisile.

Koja sotsiaalpoliitilised algatused ja samumud töölise huvide kaitseks.

Ratsionaliseerimise küsimus tekstiiltööstuses.

Teatavasti on tekstiilvabrikuis algamas ratsionaliseerimine, mille all mõeldakse peamiselt telgede arvu suurendamist töölise kohta. Ühenduses sellega on tekkinud rida arusaamatusi tööandjate ja töölise vahel, nimelt ratsionaliseerimisest tingitud vallandamise pärast. Kuna tööinspeksioon asus töölise õiguste kaitsmisele, nimelt Kreenholmi konfliktki puhul, pöördus Üleriiklik Tekstiiltöösturite Ühing majandusministri poole märgukirjaga, süüdistades Tööliskoda ja tööinspeksiooni vastuseismises majanduse arengule.

8. okt. esitas Tööliskoda majandusministrile omapoolse märgukirja, selgitades, et tööliskond ei võitle ratsionaliseerimise kui sel-

lase vastu, kuid on seisukohal, et ratsionaliseerimisega peab kaasas käima töölise teenistustasu tõus, seda enam, et palkade kõrgendamine on vaidlematu õigustatud ja on ka võimalik praeguse tootlikkuse ning tööpinge juures. Ratsionaliseerimine on teostatav pealegi ka ilma tööpinge tõusuta, vaid tööpinge otstarbekama juhtimise kaudu. Pangeb tõsiselt inestama, et tekstiiltöösturite ühing ei arvesta majanduse arengu üldtunnustatud põhimõtteid, vaid koondab oma tähelepanu ainult tööpinge tõstmisele.

Kuna töösturite märgukiri näeb tööpinge tõstmises palgataseme parandamise vahendit, konstateerib Tööliskoda, et praktiliste kogemuste kohaselt reguleeritakse tükitöö hinnad, nii et palgatase jääks suurema tööpinge juures üldiselt endiseks.

Edasi märgitakse, et telgede arvu võrdlemisel ühe kangru kohta meil ja välismaal tuleb silmas pidada erinevusi meil enamikus esinevate vanade telgede ja välismaa moodsatel telgede vahel, millel töötamine on palju kergem, samuti välismaal läbiviidud tööjaotust, kus kangrud on vabastatud abitoode tegemisest.

Samuti on võimatu uskuda, et tekstiiltöölise vallandamine ratsionaliseerimise tagajärjel suudaks tervendavalt mõjuda tööturule, nagu seda püüab väita ÜTÜ märgukiri.

Mis puutub eriti Kreenholmi konfliktisse, siis määras seal komisjon sundotsusega tõsta palku 8% sama töö eest samadel alustel. Kuna samaaegsel üleminekul 4 teljele on käi-

tiste juhatus alandanud vastavaid tükiteid hindu, ei saanud tööinspeksioon neid hinnakirju loomulikult kinnitada. Kui tekstiiltöös- turid taotlevad oma märgukirjas tööinspekt- sioonile erijuhtnõude andmist nende huvide kohaselt, peab tööliskond selle vastu kategoorilisel protesteerima, kuna tööinspeksiooni erapooletu tegevus on võimalik ainult siis, kui ta lähtub oma tegevuse ainuüksi neist normidest, mille täitmise järele ta on kohustatud valvama.

Olukord kutseühingute keskliidus.

19. oktoobril esitas Tööliskoja esimees si- seministrile märgukirja kutseühingute kesk- liidu ja üksikute kutseühingute tegevuse as- jus. Märgukirjas juhitakse tähelepanu sel- lele, et senini püsib ebanormaalne olukord kutseühingute keskliidus. Seetõttu on tekki- nud kutseühingulise edukuse ja organiseeri- mise alal raskusi. Need raskused pidurdavad tööliskonna isetegevust oma majandusliku olukorra parandamisel ja pealegi on selle läbi tööliste kutseühingulise organiseerimise võimalused piiratud tööandjatega võrreldes. Viimane asjaolu on aga põhjuseks kibedus- tunde tekkimiseks tööliskonnas. Riigivõimu poolt oli praegune olukord mõeldud ülemine- kuajana. Tagasipöördumisele normaalsele olukorrale töölise kutseühingulise tegevuse organiseerimise alal pole koja arvates mingi- suguseid raskusi, kuna töölised on suutelised ja õigustatud valima oma juhte samal alusel kui tööandjadki ja vabalt tegutsema oma organisatsioonides kehtivate seaduste raamist- tiku.

Viimasel ajal on korduvalt pidurdatud Eesti Kaevandustöölise Ühingu tegevust ja pealegi pole avalikkusele tehtud teatavaks nende tõkestuste põhjusi.

Märgukirjas palutakse administratiivsete kitsenduste kaotamist kutseühingulisel alal ja eriti nõutakse tervelt aasta kestnud era- korralise olukorra lõpetamist kutseühingute keskliidus.

Elatusmaksumuse ja üürihindade tõus ning tulumaksuvaba tulu suurendamine.

19. oktoobril esitas Tööliskoda majandus- ministrile märgukirjad elatusmaksumuse tõu- su asjus. Tööliskoda on arvamusel, et ela- tusmaksumuse kestev tõus selle aasta jooksul tootluse, riidetuse, kütte j. m. arvel sunnib töölisi otsima vahendeid oma reaalpalkade säilitamiseks, surudes tagaplaanile õigusta- tud soovi oma elujärje parandamiseks ma- jandusliku tõusu ajal. Kuna palgaolude kor- raldamisel on praegu otsustav sõna öelda riigivõimul Töötülide Lahendamise Komisjoni kaudu ja kuna see komisjon pole suutnud kindlustada palkade ostujõudu, rääkimata veel reaalpalga tõstmisest, järelduvad sellest suu- red ülesanded palga ostujõu tõstmiseks nii põllumajandussaaduste kui ka tööstussaa- duste, eriti riide ja jalatsite, hinna reguleeri- mise ja tarbeainete tollide, eriti suhkrutolli, alandamise teel. Samuti nõutakse üüride alla- viimist plaanikindla ehituspoliitika teel ja

kaubandusliku vahetuse protsendi selgitamist ja vähendamist.

Elatusmaksumuse tõus tingiks ka tulu- maksuvaba tulu suurendamise, ja nimelt järg- miselt: linnades abielulistel Kr. 1200 ja val- lalistel Kr. 900, kõigis teistes kohtades abi- elulistel Kr. 900 ja vallalistel Kr. 600.

Naisriigitöölise perekonna- abiraha küsimus.

Teises märgukirjas majandusministrile nõutakse riigitöölise lasteabiraha maksmise muutmist. Praeguse riigitöölise lasteabiraha seaduse kohaselt tuleb lasteabiraha maksmi- sel loomulikult võtta riigiteenijate lasteabira- ha seadus. Riigiteenijate lasteabiraha sea- dust muudeti möödunud aastal ja selle järele ühe lapsevanema olemine erateenistuses ei takista riigiteenistuses olevale lapsevanemale, ka naisriigiteenijale, kuigi mees on eratee- nistuses, lasteabiraha maksmist. Tegelikus elus maksetakse aga riigitöölisele lasteabi- raha vana — 1935. a. — seaduse järgi, kuigi uue seadusega selle põhimõtet on muudetud. Kuna Majandusministeeriumis on uue riigi- teenijate lasteabiraha seaduse väljatöötamine käsil, on tarviline, et eelpoolmainitud küsimus lahendataks ettepanud suunas ja et nais- riigitöölisele lasteabiraha maksetaks hooli- malla sellest, kas ta mees on erateenistuses või mitte.

Töölised ja kogukonnaks.

Tööliskoja juhatus on teinud põhimõtte- lise otsuse astuda samme tööliste (tulumaksu mittemaksjate) vabastamiseks kogukonna- maksust.

Töötülide lahendamise seaduse muutmise.

Teatavasti praegu kehtiva Töötülide la- hendamise seaduse järgi (RT 21 — 1937) on kutseühingud välja lülitatud töötülide lahen- damisest. Kuna praegu on oodata üleriikliku töötüli trükitööstuses, mille lahendamine on kõige otstarbekam ja praktiliselt teosta- tav ainult kutseühingute kaastöel, siis koja juhatus otsustas uuesti päevakorda võtta Töötülide lahendamise seaduse muutmise sel- les mõttes, et kutseühinguid tunnustataks töö- tüli puhul tööliste esindajana. Küsimuse üksikasjaliseks kaalumiseks kutsuti kotta kokku 29. okt. üleriiklik kutseühingute nõupidamine, kus otsustati koos saata selles küsimuses de- legatsioon Riigihoidja juurde.

Äride lahtioleku aja küsimus.

Eraettevõtete Ametnike Koja vastaval järeleparimisel asus koda seisukohale, et äride lahtiolek peab olema korraldatud nõnda, et töölistel oleks võimalik teha oste enne ja pä- rast tööle minekut, kusjuures äriteenijate tööaeg peab olema korraldatud 40-tunnise töö- nädala alusel. Äride lahtioleku aeg peaks aga olema ühtlane üle riigi, erinevustega maal ja linnas.

Ehitustöölise sotsiaalkindlus- tuse ja töökaitses säilitamiseks majanduslikul teel teostatavatel ehitustöödel koda töötab välja vastavad seaduste muutuse ettepanekud. Teatavasti Riigikohtu hiljutine

töidkogu otsus, mida on käsitatud pikemalt käesolevas numbris erikirjutuses, on majanduslikul teel teostatavate ehitustööde ehitustöölise suhtes kaotanud töökaitse ja sotsiaalkindlustuse eeskirjad. Kõikumist käsitles peasekretär I. Rebane ka hiljutisel Tallinna linna ehitusosakonna töölise üldkogu koosolekul.

Loengud Ringhäälingus.

Vastaval kokkuleppel Riigi Ringhäälinguga korda korraldab kord kuus loengu töölisküsimuste kohta. Sellekohase loengute kava esitas korda Ringhäälingule. Esimene loeng oli 6. oktoobril, mil peasekretär I. Rebane kõneles rahvusvahelistest sotsiaalküsimustest, novembris kõneleb nõunik Renning töölise olukorrast Rootsis ja detsembris koja liige Petrov tööliskonna majanduslikest päevaküsimustest.

Peasekretäri ja nõuniku vastuvõtutunnid Tartus ja Pärnus

on korraldatud koja kontakti tihendamiseks kohtadega.

Peasekretäri vastuvõtutunnid on Tartus iga kuu esimesel reedel kella 1/28—9 õhtul,

Filosoofi t. 11, Tartu Töölisühingute Keskliidu ruumides; nõunik Renningu vastuvõtutunnid Pärnus on iga kuu esimesel esmaspäeval kella 5—7 õhtul Pärnu Töölisühingu ruumides.

Töölisvanemate ja koja valijameeste üllinnaline koosolek Tallinnas

toimus 28. okt. Esimees J. Kurvits andis ülevaate koja tööst, O. Koplus oma tegevusest Rahvuskogus, kuna peasekretär I. Rebane kõneles tööliskonna päevaküsimustest. Vastu võetud resolutsioonides nõuti kaitset ehitustöölisele, töötõrvishooldlike olude parandamist, 40-tunnist töönädalat tekstiil- ja trükitööstuses ja esindust kutseühingutele töötülides.

Koosolekul.

Oktoobris kõnelesid koja esindajad kokku 23 töölise koosolekul.

Koja esindajad.

Surnud A. Kulleri asemele on kutsutud töölise esindajaks Eesti Panga nõukokku koja poolt esitatud adv. Richard Käsper. A. Kuller valiti teatavasti Eesti Panga nõukokku töölise esindajana k. a. kevadel direktor Karl Virma asemele.

Ühistegevuse nurk

Käesoleva numbriga avame „Tööliskoja Teatajas“ ühistegevuse nurga, kus hakkab ilmuma ülevaateid töölise ühistegevuse arengust, tarbijateühingute tegevusest ja tähtsaimaist sündmustest kodu- ja välismaa ühistegevuse alal.

Ühistegevuskursused

töölisegelastele algasid 4. oktoobril Tallinnas, Tööliskoja ruumides. Kursuste eesmärgiks on süvendada tööliskonnas ühistegevlise teadmisi ja ette valmistada töölise ühistegevlisliikumise tegevusi ning korraldamisele tulevate ühistegevuse õpinguide juhte.

Loengud toimuvad õhtuti kaks korda nädalas: esmaspäeval ja neljapäeval, kella 18 alates, loengule järgnevad läbirääkimised.

Kavas on järgmised ained:

1. Ühistegevuse ülesanded majandusel 1 tund — A. Renning.
2. Ühistegevuse ajalooline kujunemine 1 tund — H. Isküll.
3. Ühistegevuse (Rochdale'i) põhimõtted 2 tundi — H. Isküll ja K. Kider, E. Ühistegevlisliidu instruktor.
4. Ühistegevus välismaal 1 tund — V. Udam, ETK keemiatehaste juhataja.

5. Ühistegevus Eestis 1 tund — A. Eckbaum, Ühistegevuskoja peasekretär.

6. Tarbijateühingud ja nende korraldus 2 tundi — A. Udam, ETK nõuande osakonna juhataja.

7. Ühistegevlise omatööstus 1 tund — J. Põdra, ETK juhataja.

8. Ühistegevlise selgitustöö ja õpinguid 1—2 tundi — H. Isküll.

9. Õppekäigud ühiskauplusisse ja ETK ettevõtteisse 2—3 korda — ETK sekretär V. Saluste juhtimisel.

Ühistegevus meie tööliskonnas on alles arenemise algul, kuid järjest tõusev elukallidus otse sunnib selle ala kiiremale väljaarendamisele, sest elav tarbijate ühistegevus on parimaks vahendiks elukalliduse vastu võitlemisel.

Loengule järgnevail läbirääkimisel võidakse selgitada neid arusaamatusi ja väärarvamisi, mis tööliskonnas ühistegevuse suhtes on olnud või on olemas.

Õppekäigud ühiskauplusisse ja ETK ettevõtteisse peavad aitama selgitada, kuidas toimub tegelik ühistegevlisliikumine, ja viia huviosalised sellega otsesesse kontakti.

Loengust võtab osa umbes 60 kuulajat, kuna ruumide kitsikus ei võimalda suurema arvu mahutamist.

Välismaa ringvaade

P.-A. Ühendriikides tööpuuduse vastu kindlustus teostamisel

P.-A. Ühendriikides pandi kehtima 1935. a. sotsiaalkindlustuse seadus, mille järgi osa-

riikides tuli korraldamisele tööpuuduse vastu kindlustus. Kahe aasta jooksul on tööpuuduse vastu kindlustamiseks pandud korraldused kehtima kõigis 48 osariigis, Colombias,

Alaskas ja Havaidel. Sotsiaalkindlustusameti teatel on kahe aasta jooksul P.-A. Ühendriikides saavutatud tööpuuduse vastu kindlustamisel suuremat edu kui 25 aasta jooksul õnnetusjuhtumite vastu kindlustuses.

Rootsi ja Daani tööpuuduse vastu kindlustuse kassade koostööst

Rootsi ja Daani kutseühingute tööpuuduse vastu kindlustuse kassade juhatuste vahel on peetud läbirääkimisi selle kohta, et ühe maa kindlustuskassas kindlustatule oleks õigus ka elukoha muutmisel naabermaal saada tööpuuduse vastu kindlustuse kassast toetust. Siirdumisel ühest maast teise võetakse arvesse ka senised liikmemaksud, mis kodumaal maksetud, uues elukohas. See hõlbustab palju tööliste olukorda, kes asuvad ühest riigist teise elama ja astuvad võõrsil kohe kutseühingu tööpuuduse vastu kindlustuse kassa liikmeks.

Tööpuudus maailmas

Saksa konjunktuuruurimise instituudi teatel oli töötute arv terves maailmas 1937. a. esimesel veerandil 16,1 miljonit. Seda arvu tuleb pidada ainult ligikaudseks töötute tõelise arvuga võrreldes. Samal ajal oli 1929. a.

keskmiseks kõigest 7,8 miljonit töötut. Kahe aasta jooksul on tööpuudus muutunud maailmas kahekordseks. Kuigi eeltoodud arvud on ligikaudsed, siiski peegeldavad nad praeguse arengu tendentsi.

Töötute suur arv maailmas on seda enam silmatorkav, et praegusel kõrgkonjunktuuril on juba suurelt osalt 1929. a. tööstustoodangu tase ületatud, nii et töötute paigutamine tööprotsessi pole enam suuremal määral võimalik praeguste ühiskondlike korralduste juures.

Belgia töölisel nõuavad tööpuuduse vastu kindlustamist

Belgia ametiühingud pidasid 8. augustil erilise konverentsi tööpuuduse vastu kindlustamise küsimuste arutamiseks. Tööpuuduse vastu kindlustamises tahetakse näha põhjalikku ümberkorraldust liikmemaksudes, nende ühtlustamiseks, ja kindlustuse ulatus peaks suurenema ning haarama kõik töötajad. Rahvusvahelise tööbüroo asjatundjad on kutsunud nõu andma nende küsimuste lahendamisel ja valitsuselt oodatakse vastava eelnõu esitamist. Belgias on maksmas juba pikemat aega n.-n. Genti süsteem tööpuuduse vastu kindlustamises.

J. M.

Käitiste elu

Tallinnast

A./S. Vennad Toferi üldkogu koosolek peeti 24. oktoobril s. a. Koosolekul kõneles koja peasekretär I. Rebane 40-tunnisest töö-nädalast tekstiiltööstuses. Koosolekul arutati ka palgaolusid ja otsustati algatada töötüli, nõudes palkade tõstmist 25%.

„Transito“ üldkogu koosolekul

24. oktoobril s. a. kõneles koja peasekretär I. Rebane 40-tunnisest töö-nädalast tekstiiltööstuses. 40-tunnise töö-nädala kõne leiab tekstiiltöölise ringides järjest laiemat poolehoidu.

Tallinna linnavalitsuse ehitusosakonna

käitiste tööliste üldkoosolek oli Pritsimajas 12. okt., millest võttis osa üle 100 tööliste. Koosolekul kõneles peasekretär I. Rebane sotsiaalseaduseandluse päevaküsimustest. Koosolek arutas järgnevalt ka palgaküsimusi ja võttis vastu resolutsiooni, mille järgi töölistele, kes on olnud aasta läbi linna töödel, võimaldatakse suvise palga alusel 13 päeva puhkust talveperioodil, vaatamata sellele, et hooajatoode lõppemisel suurem osa töölisi on viidud hädaabitööliste nimekirja. Olgu tähendatud, et varemalt aastail said ka nimetatud töölisel puhkust.

Töölisnõukogu pöördus selles küsimuses linnavalitsuse poole, ühtlasi paludes 1933. a. palkade restaureerimist ja talvisel perioodil, juhul, kui vallandamisid peaksid osutama möödapääsmatuiks, mitte vallandada neid, kes kauem ja alatiselt töötanud, n.-n. alatised hooajatöölised.

Riigi Sadamatehaste

tööliste üldkogu koosolek toimus 30. sept.

Tehaseis töötavast 600 töölisest oli koosolekule ilmunud 351.

Koosolekul juhatas J. Karask ja protokolli A. Meister.

Töölisnõukogu esimees J. Karask aruandjana märkis, et tehaseis on tulnud korduvalt ette juhtumeid, kus töölisile pole maksetud ületundide töö eest seaduses ettenähtud 50%-list lisatasu. Juhtumeist on teatatud tööinspektorile, kelle korraldusel asi on antud kohtu lahendamiseks.

Suuremaid arusaamatusi tehaseis on tekinud ühenduses pensioni-õigusega, mis on võimaldatud osale tehaste töölisile.

Riigi Sadamatehaste põhikirja § 18 teise lõike järgi töölisel, kes on astunud tehaste teenistusse 1. novembrist 1918. a. kuni 1. novembrini 1930. a., või kel teenistusaeg pensioni-õigust andvais riigiasutuses või ettevõtteis ületab 1. nov. 1930. a. 12 aastat, saavad riigikassast pensioni ja ühekordset toetust riigi asutuses ja ettevõtteis töötavate tööliste perekonnaabi seaduse alusel.

Viimase paari aasta kestel on pensioni-õiguslike tööliste palgast peetud kinni ka 2% pensionikapitali maksu. Varemalt olid töölisel ise sellest maksust vabad.

Pensionioiguslikele töölisile maksetakse ka perekonnaabiraha 25 senti naise ja 15 senti iga lapse pealt.

Need töölisel, kes on käitise teenistusse võetud pärast 1. nov. 1930. a., ei oma pensioni-

õigust ega saa ka perekonnaabiraha, ja neid on suurem osa.

On tulnud ette juhtumeid, kus töölised, kes on astunud käitise teenistusse enne 1. nov. 1930. a., on pidanud kas sõjaväeteenistuse või muude põhjuste tõttu ajutiselt tehaseist lahkuma, kuid tagasi tulles tehaste valitsus pole enam tunnistanud nende õigust pensionile, kui neil polnud varem 12 aastat täis teenitud.

Tööisnõukogu on asunud vastupidisele seisukohale, nõudes, et neid töölisi arvestataks kui endisi töölisi, kes peaksid omama ka need õigused, mis nad said tehaste teenistuses olemisega enne 1. nov. 1930. a.

Asja selgitamiseks on pöördus Sotsiaalministeeriumi poole, kust on saadud kirjalik vastus, milles Sotsiaalministeerium pole ab töölisnõukogu seisukoha. Riigi Sadamatehaste valitsus pole aga omalt poolt sellega seni veel nõustunud. Kuidas küsimus lõplikult lahendatakse, pole teada.

Koosolek leidis, et on vajaline kiires korras panna kehtima üldine tööliste kindlustus vanaduse ja töövõimetuse vastu, ja võttis vastu sellekohase otsuse.

Aruandja tähendas, et tööga olevat tehased varustatud 6—7 kuuks.

Palkade asjus tegi nõukogu esimese teatavaks, et Töötülide lahendamise komisjoni sundotuse kehtivus lõppes 30. septembril.

Töölisnõukogu poolt oli esitatud käitise juhatausele nõue, et sundotuse lõppemisel tõstetagu palku 15% võrra.

Sellele on tehaste valitsus vastanud eitavalt, kuna tööliste keskmine tunniteenistus olevat 45,6 senti ja et 446 töölised teenivat üle selle.

Nii aruandja kui ka koosolekust osavõtjate töölise poolt toodi ette, et juhatause poolt ette toodud andmed palkade asjus ei vastavat tegelikele palkadele.

Kuna tasu maksmine sünnib üldiselt tükitööde alusel, siis osa töölisi küll teenivat tasu, mis 8-le tunnile jagades teeb välja 46,5 ja isegi rohkem senti, kuid suurem osa töölisi ei saavat palju üle kindlaksmääratud põhipalga, mis olevat 22—33 senti tunnis. Otsustati nõuda palkade tõstmist 15% ja nõudmise läbiviimiseks algatada töötüli.

Tööliskoja ühistegevusinstruktor H. Isküll selgitas töölise-tarbivate ühistegevuse vajalikkust.

Tselluloosis tõsteti palku.

Töölisnõukogu ja vabrikuvallitsuse vahel saavutati vabatahtlik kokkulepe, mille järgi tõstetakse kõigi töölise põhipalka 12 senti võrra päevas ja garanteeritakse tükitööde eest vähimalt 50% lisa põhipalgale. Edasi näeb kokkulepe ette, et hakatakse maksuma lasteabiraha esimese lapse pealt 16 senti päevas, teise lapse pealt 20 senti, kolmanda pealt 24 senti jne.

Senise Töötülide lahendamise komisjonis saavutatud lepingu kehtivus lõpeb 3. novembril. Töölisnõukogu asus varakult selle uuendamist taotlema. Uus kokkulepe saavutatigi 14. oktoobril. See hakkab kehtima osalt 1. oktoobrist, osalt 16. oktoobrist.

Schocheri töölise koosolekult.

19. okt. peeti Schocheri riidevärvimis- ja apretuur-tööstuse töölise üldkogu koosolek käitise juhataja kokkukutsel, kus tööandja esines töölisele ettepanekuga muuta töölepingut nii, et töölised oleksid alatisele kohustatud töötama esmaspäeviti, teisipäeviti ja kolmapäeviti, kuna käitis mõni aeg tagasi oligi sellaselt töötanud lühendatud tööajaga. Hiljem aga asuti tööle enam päevi nädalas ja sellega muutus tööleping iseenesest. Tööinspektor nõudis palgaraamatuisse uue pikenenud tööaja sissekandmist, mida aga tööandja ei tahtnud teha ja püüdis saada asjast mööda sel teel, et võtab kõik töölised tööle ainult päevaviisi määratud ajalise töölepingu alusel. Vastavalt töölepingu seadusele määramata ajaks sõlmitud töölepingut, mida kolme kuu jooksul on enam kui kaks korda üles öeldud, ei saa üles öelda järgneva kolme kuu jooksul. Kuna sellane muudatus polnud teostatav, tuleb jääda endise mooduse juure ja töölised võtta tööle määramata ajaks sõlmitud töölepingu alusel.

Tööliskoja nõunik A. Renning esines ettekandega töölisvanemate konverentsil vastu võetud otsuste kohta.

ETK tubakatehase

töölise koosolek peeti 12. oktoobril s. a. Koosoleku kutsus kokku ETK juhatus töölisnõukogu valimise eesmärgil. Käitise juhataja ETK juhatause esindajana selgitas ETK seisukohta töölise isetegevuse ja organiseerimise asjus ning soovitas töölisnõukogu valimist. Edasi Tööliskoja instr. H. Isküll selgitas ETK soovil töölisvanemate ülesandeid ja valimiste korda.

Valiti valimisi korraldav komisjon ja seati üles kandidaadid.

Kuna tehases töötab 136 töölised, siis tuleb valida 3-liikmeline nõukogu.

Samal koosolekul instr. H. Isküll selgitas veel ühistegevuse tähtsust tööliskonnale.

Linna käitis

näib palgavõitlus lõpule jõudvat. Töötüli on otsustamisel olnud Töötülide lahendamise komisjonis. Gaasi- ja veevärgi ja elektrijaama töölisel otsustas komisjon tõsta palka 5% võrra. Elektri jaamas jäävad palgatõusust ilma ainult need lihttöölised, kes k. a. augustis on palka juure saanud. Otsused on tehtud kuueks kuuks ja hakkavad kehtima 1. novembrist. Trammitöölise palganõude otsustas komisjon rahuldamata jätta põhjusel, et trammitöölise palgad on kõrgemad, võrreldes teiste vastavate eratööstuse töölise palkadega.

Kindlustamata palgaosade — perekonnaabiraha, teenistusvanuse tasu ja premiate — suhtes komisjon piirdus soovivaldusega linnavalitsusele, et need kantaks palgaraamatuisse.

Töölisnõukogu ei rahuldanud komisjoni otsust ja ta esitas vastava protesti. Protestis rõhutas nõukogu, et vastavaid erategevõtteid — trammi — Eestis ei ole, seega ei ole palgad ka võrreldavad.

Liikleemisalal töötavais era-omnibuseettevõtteis on aga tööliste tunnitased kõrgemad.

Kindlustamata palga osas komisjoni soovivaldus olukorda ei muuda, vaid jätab ettevõtjale — linnavalitsusele — ikkagi vabad käed küsimuse otsustamiseks.

Ka on tööliste palgad 1933. aastast, mil neid 10—20% võrra „ajutiselt“ kärbiti, üldiselt muutmata, hoolimata elukalliduse tõusust ja kriisist väljajõudmisest.

Sotsiaalminister andis asja uueks otsustamiseks komisjonile teises koosseisus.

22. oktoobril teiskordsel arutamisel komisjonis teises koosseisus lepituse poolte vahel asja ei saanud, sest linnavalitsuse esindajal ei olnud volitusi kokkuleppeks.

Sundotsusega komisjon otsustas tõsta konduktorite palka 1½ senti tunnis, määrata minimaalpaljadeks meestel 25 senti tunnis ja naistel 21 senti tunnis, ühtlasi nõuda preemiade ja ületunnitased sissekandmist palgaraamatusse. Otsus jõustub 15. novembril ja kehtib 6 kuud. Olgu tähendatud, et seni oli trammil naiste minimaalpalgaks 22 senti tunnis.

Protestiga esinesid ka elektriijaama ja gaasi- ja veevärgi käitiste tööliskoogud, kus samadele asjaoludele mis trammil tööliskoogu protestis tähelepanu juhiti. Protestiga esines omalt poolt ka linnavalitsus. Sotsiaalminister jättis need protestid tagajärjeta.

*

Linnatööliste ja teenijate palgaküsimus oli arutusel ka Tall. Omaval. Tööliste ja Teenijate Üldühingu peakoosolekul 11. oktoobril. Küsimust käsitas juhatuse liige M. Piibor, kes andis ülevaate tööliste-teenijate palgaoludest ja linnakäitistest toimunud palgavõitluse tagajärjedest.

Üldkoosolek otsustas esitada 20% palgakõrgenduse nõude linnavalikogule ja linnavalitsusele.

Nüüd, kus riigiteenijate palgad lisaeelarve korras viiakse 1928. aasta tasemele ja majandusminister on ametlikult deklareerinud, et kriisiaeg on möödunud, loodab üldkoosolek, et ka linnatööliste ja teenijate palgad viiakse ennekriisiaegsele tasemele.

A.-s. Balti Puuvillast.

Käitise juhatus on teatanud töölistele, et tihti esinevat juhtumeid, kus töölised ja ametnikud oma võlgu ja kohustusi ei korraldavat, lastes oma palga panna aresti alla. Kel see korduvalt juhtub, see vallandatakse tulevikus. Nähtavasti leidub töölisi ja isegi ametnikke, kelle palgast ei jatku oma kohustuste korraldikuks öendamiseks.

Käitise juhataja edasi teatas kirjalikult, et puuvillajäteteist lõnga ketramise jaoskond suletakse määramata ajaks, kuid mitte vähem kui üheks kuuks, mille tõttu vallandatakse 10 töolist, ka töölisvanem.

Kohalekutsutud tööinspektori abi Lüüs konstateeris, et mainitud jaoskonnas, kus töötab töölisvanem, loetakse ta lõpuarved tühistatuks, kuna ta üks päev enne lõpuarveid olevat haigestunud.

Sealjuures tööliskoogu nõudis ületunni-

tööde kontrollimist, kuna nõukogul on andmeid, et mõned töölised on 1937. a. jooksul töötanud kaugelt üle 100 ületunni.

Käitise tööliste peakoosolek toimub novembri algul, kus tuleb valimisele käitise tööliskoogu valimiskomisjon tööliskoogu valimiseks eelolevaks aastaks.

Tekstiiltööstus „Stabiil“ jäi seisma.

Tallinnas töötav tekstiiltööstus „Stabiil“ jäi laos olevate kaupade rohkuse tõttu seisma. Käitises töötas 24 töolist. Töölistele on öeldud palgalepingud üles juba 2. oktoobril ja viimased töölised said lõpparve 23. oktoobril. Töö katkestati määramata ajaks.

Tartust

„Estonia“ villa- ja riidetööstuses

on suvel tõstetud palku umbes ¼ töolistest 6—10%. Vallandamisi pole olnud, küll on aga neid karta enne uut aastat. Läbisäämine tööandjatega on rahuldav, jätab aga mõndki soovida läbisäämine tööjuhatajaga, kes on ka kudumisosakonna meister ja kes töölisvanemale ei suutu küllalt tunnustavalt.

Tartu alumiiniumivabrikus

töötas 31. aug. tööliskoogu aruande järgi 92 töolist. Käitise omaniku aruande järgi on oodata lähematel kuudel tööliste arvu vähenemist kuni 40 tööliseni, sel juhul, kui ekspordi olud ei parane. Tööliskoogu tähelepanekute põhjal on siiski arvata, et nii suurt vähenemist karta ei ole. Seni on käitises tehtud rohkesti ületunde.

Keskmine teenistus on: lihttöolistel meestel 25 senti, naistel 16 senti ja oskustöolistel meestel 32 senti tunnis.

Alates 1. augustist töötab käitis senise kahe vahetuse asemel ühe vahetusega, välja arvatud valuosakond, mis töötab edasi kolme vahetusega. Tööliste palku üldiselt tõstetud ei ole. Keskmine teenistus on tõusnud 2%.

Organiseeritud on Tartu Metallitöölise ühingusse umbes 30% töolistest. Organiseerimise alal on märgata teatavat loidust ja tagasiminekutki.

„Ceres“ leivavabrikus ja „Kuldtera“ jahutööstuses

teenisid lihttöölised-naised koja aruande perioodil (juuni—august) ainult 14—15 senti tunnis.

A.-S. A Le Coq õlle- ja karastusjookide-tehases,

kus tööliste arv on 83, on lihttöölise-mehe keskmiseks teenistuseks päevas Kr. 2.32, naisel Kr. 1.75, oskustöölisel-mehel Kr. 3.40 suvise aruande perioodi jooksul. Palku meestele on tõstetud 1936. a. ja naistele 1937. a. Tööliste arv näitab tõusu, kuid kutseühingulise organiseerumise alal valitseb loidus.

Riigi viinatehase töölised

katitsevad asutada laenu-hoiukassa. Käitises sünnitab palju kõneainet naisriigitöölise perekonnaabiraha küsimus. Teatavasti ei saa

naisriigitööline perekonnaabiraha siis, kui mees on erateenistuses.

Mehaanilises saapavabrikus „Astras“

töötas 31. aug. 42 töölisi. Lihttöölise-naise keskmiseks teenistustasuks on 50 senti päevas, oskustöölised aga teenivad tunduvalt enam — mehed 2—5 ja naised 1.50—3 krooni päevas. Kutseühingusse on organiseeritud umbes 75% töölisi.

Narvast

Võimas tekstiiltöölise koosolek.

Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Narva osakond korraldas pühapäeval, 10. okt. s. a., suure tekstiiltöölise koosoleku, millest võttis osa umbes 1000 töölisi. Koosolekul kõnelesid: I. Rebane ainel „Neljakümnetunnilise töönädala poole“, O. Koplus „Minu töö rahvuskogus“ ja J. Mihkelson „Organiseerimise küsimus“. Töölised kuulasid suure huviga ettekantud referaate. Sellaseid võimsaid koosolekuid pole Narva töölised juba hulk aastaid näinud.

Pärast koosolekut külastasid kõnelejad koos ühingu juhatusega Kreenholmi vanu töölisi, kes elatuvad 4½ kr. pensionist, millest osa tasuvad tagasi korteri eest, nii et 2½ krooniga kuu aega peavad elama. Sellest hoolimata, et need vanakesed enam ei tea, mis on liha, või, suhkur, sai ja piim, ei jatku sellest rahast isegi silgu, leiva ja kartuli ostmiseks. Seni abistasid neid töötavad kaas-töölised. Kuna ka nende elu on muutunud viimasel ajal elukalliduse tõusu tagajärjel viitsaks, on jäänud vanakeste abistamine väikeseks. Vanakesed vaelevad otse näljas ja on valusaks pildiks teistele töölisele, kes hirmuga oma tulevikku samuti ette kujutavad. Siin peaks linnavalitsus need näljased vanakesed vanadekodusse paigutama, et see häbistav olukord ükskord Kreenholmist kaoks.

Kreenholmis uus palganõudmine tulemas.

Viimasel kuul on märgata toiduainete kalinemist. Samuti on tõusnud küttematerjali ja korteri hinnad. See asjaolu on viinud töölised enneolemasse olukorda. Palgad on jäänud elukallidusest niivõrd maha, et tööline ei mõista enam kuidagi end ja perekonda toita. Töölised muutuvad närvlikeks ja tasa-kaalutuks.

Kevadisest palganõudmisest — 7 senti tunnis, mis tegi välja 28% — rahuldab Töötülide Lahendamise Komisjon ainult 8%. Seda otsust seletati komisjoni poolt hiljem nii, et osa töölisi üldse palka juure ei saanud. Kuid osal töölisel vähenes isegi teenistus. Tükitöö tariifid tõusid küll 8%, aga enne olid need nii madalalt hinnatud, et igal palgamaksmisel makseti töölisele juure kuni põhipalga määrani. Nüüd 8% tõusuga lõpetati juuremaks. Juuremaks oli aga alati kõrgem kui 8%. Seega on vähenenud töölise teenistus juuremaksu lõpetamise arvel.

Töölised ei ole mitte rahul ja jätkavad oma nõudmisi, mis kevadel üldkoosolek üles seadis. Kreenholmi töölise üldkoosolek toimub 21. nov. s. a. Palgaküsimus tuleb siin uuesti arutusele. Sundotsus lõpeb 15. jaan. 1938. a.

Narva Linavabriku töölise üldkoosolek.

Pühapäeval, 17. okt. s. a., peeti Narva Linavabriku töölise teisekordne üldkoosolek. Koosolekut juhatas A. Tilk, protokollis A. Müürisepp.

Töölisnõukoga tegevuse aruande esitas nõukogu sekretär A. Tilk, milles andis üksikasjalise ülevaate käesoleval aastal peetud palgavõitlusest, töölisnõukogu tööst ja selle tähtsusest.

Edasi puudutas aruandja Tööiskoja senist tegevust ja edaspidiseid kavatsusi, rõhutades eriti nüüdisaja tekstiiltöölise tähtsaimat küsimust, 40-tunnilise töönädala kehtimapaneku nõudmist, mis on algatatud Tööiskoja juhtimisel ülemaaliselt.

Töölisnõukogu liikmete ja nende asetäitjate kandidaadid otsustati esitada valimiskomisjonile kirjalikult.

Valiti 5-liikmeline valimiskomisjon. Edasi valiti rahvamaja juhatus ja revisjonikomisjon.

Läbriakimiste all tõsteti koosolijate poolt üles küsimus remontide tegemise kohta vabriku kasarmukortereis. Töölised leiavad, et nüüd, kus kasarmukorterid on maksustatud, peaks vabrikuvallitsus pühendama suuremat tähelepanu töölise elukorteri remonteerimisele. Mõnedes kasarmutes on korterid võimatult mustad, eriti just ühiskasarmuis.

Narva Kalevivabriku oodatakse palgastõstmist.

20. okt. peeti Narva Kalevivabriku töölise üldkoosolek. Tööliskonnale tehti teatavaks vabriku valitsuse vastus möödunud suvel päevakorrale kerkinud palgalisa nõudmise asjus. Käitise juhatus ei saa anda lõplikku vastust enne kui tuleva aasta aprillikuus, millal algab uus eelarveaasta. Nõudmine puudutab ainult päevatöölisi, kellele nõutakse 5 senti tunnis juure.

Koosolekul asuti seisukohale, et küsimus tuleb lahendada rahulikult teel töötülide komisjoni vahelesegamiseta ja ära oodata käitise juhatuse lõplik vastus. Igatahes on lootust saada palgalisa, kuigi mitte vast nõutud määral. Ühes palganõudmisega paluti vabrikuvallitsuselt soodustatud hinnaga küttepuid ka väljaspool käitise rajooni elutsevatele töölisele. Sellele saadi aga kategooriliselt eitav vastus.

Edasi tutvustati koosolijaid praeguse töölisanemate nõukogu senise tegevusega, mis on olnud väga edukas. Rida töölise heaoluks esitatud nõudmisi on leidnud vabrikuvallitsuse poolt ka osaliselt või täiel määral rahuldamist.

Auaadresside annetamise ajastul.

Oktoobrikuu 16. päeval s. a. sai 15 aastat ajast, millal praegune Narva Linaketramise Manufaktuuri Ühisuse käitise tehniline juhataja astus nimetatud käitise teenistusse. Selle päeva tähistamiseks alluvad ametnikud otsustasid talle annetada auaadressi.

Umbes kuu tagasi olid tähendatud ametniku asja algatanud ja otnud isegi ära suure nahkköites hõbeplaadiga albumi.

Et asi võtaks laialdasema ilme, selleks olid algatajad otsustanud kaasa tõmmata ka alluvaid töölisi. Töökodade töölise vahel korral-

dati „vabatahtlik“ rahaliste annetuste kogumine. Töölised kutsuti üksikult osakonna kontorisse, kus neile esitati annetusleht.

Nii „annetas“ siis iga mees.

Annetuste korjamisega oli aga kogutud suurem summa kui oli juba varem äraostetud eseme väärtus. Asi lahendati sellega, et igale annetajale makseti nüüd tagasi osa annetatud summast.

Päev hiljem sündis riidepakkimise osakonnas samasugune lugu, kus aigatajaks osutus üks vene emigrant.

Käitise töölise üldises ringkonnas on juhtum tekitanud palju kõneainet.

Käitises on küllalt neid töölisi, kes juba 40—50 aastat on müütnud käitisele oma tööjõudu, muutudes sealjuures invaliidideks. Milliseid auaadresse on neile nende teenete eest antud? Kuidas on nende auväärseid aastaid tähistatud? Sellele pole vist küll vaja otsida vastust.

Vaatleja.

Kaevandustest

Kaevanduste piirkonna töölisanemate konverents

Peeti Kiviõlis 17. oktoobril. Konverentsil refereerisid A. Jõeäär tööõiguse küsimustest ja Tööliskoja nõunik A. Renning tööliskonna majanduslikest päevamuredest. Tööliskoja abiesimees F. Kauks andis aru koja senisest tegevusest. „Rahva Sõna“ kallaletungide puhul koja ametkonnale rõhutas F. Kauks, et ametnikel on juhatuse täieline usaldus. Kaevandustöölise ühingu esimees O. Raus esitas kaevandustöölise tegevuse aruande. Praegu on käimas hindade tõusu käigu uurimine ja kavatsetakse luua ühingu juure matusekassa, samuti vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamise fondid trükitöölise eeskujul. Kavatsusel olevasse vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise seadusse tuleks võtta kaevurite jaoks erinormid.

Kohtadelt esitatud aruandeist selgus, et 1. Eesti Põlevkiviöstuses on 1800 töölist ja et töölise arv on suurenenud ehitustöölise arvel. Töölise puudust pole. Tööstuse väljavaated on head ja lähemas tulevikus kavatsetakse siirduda teiste tööstustega ühisele tükitööde arvutamise alusele kaalu järgi, kuna seni tehti seda mahu järgi. Töölise teenistus on tõusnud n.-n. A kihi tarvitusele võtmise tõttu. Korterite puudus annab end tunda ja valmistamist ühe-perekonna-korteritesse tahetakse paigutada kaiks perekonda.

Kiviõlis töötab 1700 töölist ja teenistust on tõstetud kaevuritele kuni 30%, teistele töölisele 3—12%. Poolakatest tahavad mõned veel minna tagasi. Töölisi võetakse tööle siis, kui nad varemalt on kaevurid olnud; muidu uusi töölisi ei taheta võtta.

Küttejärgus töötab 350 töölist ja sügisel on võetud tagasi neid töölisi, kes suvel on olnud põllutöödel. Töölise palk on tõusnud omavahelise kokkuleppe põhjal 6%. Töölised on olnud kokkuleppe üles ja nõuavad enam kortereid. Lõunavaheaeg on töölise nõudel kaotatud, sest tegelikult on seda kaevandustöödel võimatu pida.

Goldfieldsis töötab 259 töölise ja palku on korraldatud töölisele mitmesuguselt. Jõuluks loodetakse uute korterite valmimist. Seni makseti töölisele korteriraha järgmiselt: vallaalastele 3,5 kr. kuus ja abielulistele suvel 5 ja talvel 6 kr. kuus. Nüüd arvestatakse kuus korteriraha 6 kr. maha, nii et töölisel tuleb tegelikult maksa korteri eest 18 kr. kuus.

Konverentsil võeti vastu resolutsioon, milles tunnistati tarvilikeks, et elukalliduse tõusu ja tööstuse head olukorda arvesse võttes palgaolude korraldamisel ei tule palku ainult kohaldada elumaksumusele, vaid töölise eluaset tuleb tõsta. Ei tohi lubada kapitali suurkasusid samal ajal, kui palgatõus tehakse tasa hindade tõusuga, nii et majanduse tõusust võidab peamiselt väliskapital.

Tööliskonna huvides on tungivalt tarvilik käitenduste kaotamine kutseühingute tegevuse alal. Kuna välistöölise sissetoomine annab tööandjale võimaluse palkade madalal hoidmiseks, nõuti välistöölise sissetoomise lõpetamist, sest eesti rahvamajandust võib arendada ka eesti tööjõu abil. Teises resolutsioonis toonitati tööliskogude ja kaevandustöölise ühingu tiheda koostöö vajalikkust.

Poolakad lahkuvad kaevandustest.

Lisaks eelmistele lahkus Kiviõlist 18. okt. veel 12 poola töölise, keda siinsed töötamis- ja palgaolud ei rahuldanud. 100—200-kroonine kuuteenisus on jäänud ainult unistuseks. Praegu töötab Kiviõlis veel üle 200 poola kaevuri, kuid on arvata, et jõuluks läheb kodumaale tagasi veel üle 100 poola kaevuri.

Eestlasi nimetavad poolakad „tööhobusteks“, kellega nad võistelda ei tahtvat ega suutvatki.

Koosolekud Kiviõlis

Pühapäeval peeti Kiviõlis töölise üldkogu koosolek, kus referaadiga töölise päevamuredest esines Tööliskoja sotsiaalpoliitilise toimikonna liige L. Johanson, kes oma kõnes puudutas töölise viletsaid korteriolusid ja üldist sotsiaalset olukorda.

Teise punktina oli päevakorras tööliskogude aruanne ja läbirääkimised. Mõni aeg tagasi ilmusid ajalehtedes teated, nagu oleksid kaks Kiviõli töölisanemat võtnud altkäemaksu kahelt vallandatud tööliselt, et neid jälle tööle tagasi paigutada. Üldnõukogu, kuulunud ära antud seletuse, avaldas mainitud töölisanematele üksmeelselt umbusaldust ja nõudis nende tagasiastumist.

Edasi otsustati tööliskogude kaudu pööruda ettevõtte juhatuse poole, et tõstetaks ka erakorterites elavate töölise palka, kuna viimase üürihinna alandamisega vabrikukorteris elavad töölised said palgalisa 1,25 senti tunnise. Samuti võeti vastu resolutsioon, et tööliskond ei poolda avaliku kõrtsi asutamist Kiviõlisse, nagu see praegu ühe ärimehes poolt päevakorrale on võetud. Nimetatud küsimuse otsustati märgukirjad saata vastavatele asutustele.

Hommikul peeti koosolek ka kaevandustöölise ühingu korraldusel, kus päevakorras olid tööliskonna organiseerimise ja sotsiaal-

küsimused. Hommikul peetud koosolekuga avati ühtlasi ka kaevandustöölise organisatsioonisküsimused.

Pärnust

Järjekorraline töölisanemate ja kutseühingu tegelaste

koosolek peeti 10. okt. s. a. Ülevaatliku kõnega esimese ühistegevusest Tööliskoja instr. H. Isküllil.

Võeti vastu rida tähtsaid resolutsioone:

1. Peetakse soovitavaks, et tööliskond rohkem arvestavalt astuks ühistegeliste ettevõtete liikmeks.

2. Tuleb laiendada kindlustus- ja sotsiaalseadusi nii, et nende alla kuuluksid ka kõik ehitustöölised.

3. Tuleb panna kehtima 40-tunniline töönädal 48-tunnilise töö tasuga ja kindlustada palkade alammäärad.

4. Tuleb kiirendada vanaduse, invaliiduse ja järelejäänute kindlustamise seaduse rakendamist. Soovitakse, et E. T. Keskkliit ümber korraldataks.

Kohalik Töölise Ühing 11-aastane.

2. okt. pidas oma 11. aastapäeva üks Eesti suurimaid töölise koondisi — Pärnu Töölise Ühing. Osavõtjaid oli koosviibimisel rohkesti. Tööliskoja poolt tervitas koja liige R. Peters.

Kõneoskuse kursused.

Töölisanemate algatusel ja Töölisühingu korraldusel algavad lähimal ajal töölisanemate ja kutseühingu usaldusmeeste kõneoskuse kursused. Kursuste vastu tuntakse kohta elavat huvi.

R. P.

Pärnu linna käitised.

Pärnu linna mitmesuguste tööde töölise põnevaimaks päevaküsimuseks kogu möödunud suvel oli palgaküsimus. Mitmed korrad on linnavalitsusele esitatud nõudmisi palgaolude parandamiseks. Linnavalitsus on ka lubanud olukorda arvestada ja võimaluse korral nõudele vastu tulla. Kui 7. okt. peeti linna volikogu koosolek ja päevakorras oli ka vähemalgaliste linnateenijate palgaolude parandus, siis lootsid töölised, et ka neid arvestatakse. Linnavalitsus oli aga kategooriliselt selle vastu ja müüd ei jää vist muud üle kui küsimus esitada üldkoosolekule otsustamiseks.

L. S.

Balti nahavabrikus,

mis töötleb toornahku, on kavatsus üle minna ajatöölt tükitööle. Käitises töötab 43 töölise. Keskmiseks teenistuseks on lihttöölistel meestel 25 senti, -naistel 15 senti tund; oskustöölistel meestel 33—35 senti ja -naistel 20—25 senti tund. 1. maist on tõstetud palku umbes 11%, kuid sellega seoses on käinud ka tunduvalt töökoormatuse tõstmine. Olu-kord kutseühingulise organiseerimise alal on hea, nimelt ligi 80% töölisi kuulub Pärnu Nahatöölise Ühinguusse.

Vennad Austeri korgivabriku

töölisanemaks on valitud Johann Neio ja asetäitjaks Anna Sirelsalu.

Sindist

Nõuti 40-tunnist töönädalat ja sotsiaalkindlustust.

Sindi tekstiilvabrikute töölise üldkogu koosolek peeti 20. okt. Koosolekut juhatas Ants Ala ja protokolllis Eduard Saar.

Koosolek kinnitas tööliskogu möödunud aasta tegevuse aruande. J. Mihkelson kõneles kutseühingu ülesandest palga- ja tööolude korraldamisel, organiseerimise vabaduse eest võitlemisel, sotsiaalkindlustuse väljarendamisel ja omaabi korraldustes.

Uue tööliskogu valimiste teostamiseks valiti valimiskomisjon, kuna tööliskogu kandidaadid esitatakse kirjalikult eelmiste aastate eeskujul.

A. Rening kõneles 40-tunnise töönädala vajadusest tekstiiltööstuses.

Koosolekul võeti vastu resolutsioon, kus tunnustati vajalikeks vanaduse, töövõimetuse vastu ja järelejäänute kindlustamise kiire teostamine, kusjuures tekstiiltööstuses töötavate vanade töölise küsimustele lahendada eriseadusega. Edasi nõuti 40-tunnise töönädala teostamist viimasel ajal esinenud tööpuuduse ja ratsionaliseerimise tõttu.

Vallandamised.

Laupäeval, 9. nov., öeldi sitsi-osakonna trüki- ja joonistuse osakonna 13 töölisele tööleping üles, kui nad mõne nädala olid tööl olnud pooleteiseküise seisaku järele. Põhjuseks oli muudugi töö vähesus.

Töölised kaebavad, et vallandamine ei toimu enam seaduse järgi. Seaduse järgi peaks palgaraamatusse märkimisel töölisele teatavaks tehtama vallandamise kuupäev ja aeg, millal ette-teatamine algab. Viimasel ülesütlemisel korjati aga kogu jaoskonna töölise palgaraamatud kokku ning laupäeval, 9. okt., oleval vallandamine raamatuse märgitud. Seni on kõik korras. Palgaraamatud aga olid uuesti välja jagatud teisipäeval, 12. okt., ja ilma, et kellelegi midagi oleks öeldud. Mõned lahtisaajad oleval rahulikult raamatud ära pannud ja alles teistelt kuuldes leidnud ka oma raamatust selle kurva uudise.

Niisugune vallandamine muutub juba õige järjekindlaks. Sügisel vallandati remondi- ja ehitustöölise sel viisil. Ka appretuuri- ja joonistuse osakonnas oli juba 7 päeva ülesütlemise sissekirjutamisest möödunud enne kui sellest teada saadi. Etteütlemine on mõeldud ka selleks, et selle aja jooksul tööline võiks uue töökoha leida. Kirjeldatud toimimisviisiga ei ole töölised kaugetki rahul.

Tööline.

Raudteelt

6. liini jaoskonna töölise üldkogu koosolekult.

Pühapäeval, 10. oktoobril s. a., peeti Tallinnas Raudteevalitsuse Ehitusameti 6. liini jaoskonna töölise üldkogu koosolek. Koos-

olekut juhatasid J. Viirsalu ja A. Saul. Aruande tööliskoogu tegevusest esitas tööliskoogu liige J. Kivistik, kes märkis ära tööliskoogu poolt astunud sammud tööliste palkade, tööaja, ületunnitööde tasumise, puhkuste, arstiabi ja terve rea muude küsimuste alal tekkinud puuduste kõrvaldamiseks. Tööliskoogu tegevusele avaldati täit rahulolemist ja heakskiitmist. Valimiskomisjoni valiti A. Saul, A. Kaare, K. Pikk ja H. Kalmus.

Liinitööliste praegusest majanduslikust ja teenistuslikust olukorrast refereeris tööliskoogu liige J. Viirsalu. Koosolekul võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1) Üldkoogu koosolek, võttes arvesse järjest tõusvat elukallidust ja sellest tingitud kõigi palgateenijate ostujõu langust, avaldab nõuet kõigi väikesepalgaliste raudteel kuutööliste ja päevatööliste palkade tõstmiseks vastavalt elukalliduse tõusule.

2) Koosolek tunnustab tarviliseks ja avaldab nõude, et kõik raudtee liinitöödel tehtavad ületunnid tasutaks asjaosalisile töölisile rahas, kõrvale jättes senise mooduse, kus anti töölisile tehtud ületundide eest aeg tagasi, mis pole kooskõlas kehtivate seadustega.

Koosoleku lõpul avaldati nurinat selle üle, et liinil asuva il töölisel puuduvad neile antud korterite juures keldrid töiduinete hoidmiseks. Uue tööliskoogu valimised toimuvad oktoobrikuu lõpul.

Raudteevalitsuse ehitusameti II liini jaoskonnas toimusid

tööliskoogu valimised 18. ja 19. sept. s. a. Valimistest võtsid töölised osa kaunis elavalt. Esmakordselt võtsid valimistest osa ka töörühma juhid, kuid viimastest siiski mõned üksikud törkusid häält andmast.

Eelmisel aastal oli II liini jaoskonnas tööliskoogu liikmeid kolm, kuna käesoleval aastal tööliste arv on suurenenud ja ka töörühma juhid on juure arvatud, siis tuli valida nõukogu liikmeid neli. Tööliskoogu liikmeteks valiti: Gustav Leht, Hans Kasenu (vanad), Varvara Samsončik ja Jaan Vodi (uued).

Valimised on kinnitatud.

H. K.

Raudteevalitsuse ehitusameti V liini jaoskonnas (Valga jaoskonnas)

toimusid uue tööliskoogu valimised 10. ja 13. septembril s. a., kus tarviliku häälteenamise saavutas ainult üks tööliskoogu liikmete kandidaatidest. Järelevalimisi teostati 24. ja 25. septembril ja selle tulemusel osutusid tagasivalituiks kõik endised tööliskoogu liikmed: 1) Viktor Jõgi, 2) Karl Saar, 3) Henn Ennok ja 4) Rudolf Saaremees.

Valimised on eriülesannetega tööinspektori poolt kinnitatud.

Raudtee töölisanemate üleriiklik koosolek

E. V. raudtee tee- ja ehituste kuu- ja päevatööliste kutseühingu juhatuse korraldusel peetakse pühapäeval, 7. nov. s. a., Raudteevalitsuse Ehitusameti tööliskoogude üleriiklik koosolek Tallinnas, kus on esindatud 7 liini-

tööliste käitist. Koosoleku päevakorras on ülevaated kutseühingu tegevusest ja organiseerimise tööst, teenistuslikud ja majanduslikud küsimused ning tööliskoogude aruanded koh-tadelt. Koosolekust võtavad osa ja esinevad ettekannetega Tööliskoja esindaja ja eriülesannetega tööinspektor.

Raudteelaste esindajad teedeministri juures.

12. oktoobril s. a. käisid teedeministri juures E. V. raudtee tee- ja ehituste kuu- ja päevatööliste kutseühingu ning tööliskoogude esindajad ja esitasid märgukirjad raudtee pävatööliste palkade tõstmise asjus ning raudtee korteriõiguslike tööliste varustamiseks ettenähtud korras priikorteritega. Mõlemad küsimused on praeguse elukalliduse juures eriti akuutsed ja tähendatud küsimuste alal valitseb raudtee tööliskonnas sügav rahulolematus.

Ärakerijad eeltähendatud märgukirjadest esitati ka majandusministrile.

Mujalt

O.-ü. Võru tööstuses.

mis koosneb elektrijõujaamast, villavärvimis-tööstusest, saeveskist, jahuveskist, piirituse puhastamise tehasest ja turbatööstusest, töötas 31. aug. 99 töölit. Lihttöölise-mehes keskmiseks tunniteenistuseks oli 20 senti ja -naisel 15 senti; oskustöölisel-mehel 30 ja -naisel 20 senti tunnis.

Palgaliikumine Jägala puupapivabrikus.

Jägala puupapivabriku tööliste ja tööandjate vahel sõlmitud leping töö- ja palgaolude kindlaksmääramiseks lõpeb 8. novembril. Töölised on elukalliduse tõusu tõttu tõstnud juba enne lepingu kehtivuse lõppu üles uue palganõudmise.

Töölised nõuavad tunnis 6 senti palka juure.

Türi paberitöölised palgaliikumise eel.

Türi paberivabriku tööliste ja tööandjate vahel on sõlmitud palgaolude ja töö korralduses vabatahtlik kokkulepe, mille tähtaeg lõpeb käesoleva aasta lõpul. Kuna elukallidus on vaheajal tõusnud kiiresti, siis tahavad Türi töölised alustada uut palgavõitlust enne kui vana kokkulepe aegub.

Mitmesugust

Töötülid

Lorupi töötülid

Töötülide Lahendamise Komisjon otsustas tõsta kõigile töölistele, kes töötavad ajatööl, palka 5%, kusjuures 17 töölisle, kelle kohta käitise juhatus esitas komisjonile oma korrektiivid, tuleb palgatõstmisel arvestada neid korrektiive. Otsus jõustub 1. oktoobrist ja kehtib kuus kuud.

Kumbki pooltest, ei tööandja ega töölised, otsusega ei nõustunud, esitades selle kohta protesti sotsiaalministrile. Töölised leidsid, et palgatõstmine on liig madal, elukallidus kõrge ja et senise 17-s. tunnipalga alamäär,

mida saab suur hulk töölisi, on ka absoluutselt madal. Protestid on veel lahendamata.

Sadamatööliste töötüli

algatati sadamatööliste ülelinnalisel koosolekul, millest võttis osa 268 töölist. Töölised nõudsid palkade tõstmist umbes 20%, üksik- asjaliselt väljatöötatud tariifide alusel. Ühtlasi nõuti kõigi sadamatööde kohta tariifide kaotamist. Seni ei olnud rida töid tariifide alla viidud, näit. talasitööd.

Lepitusprotseduur tööinspektori juures ei õnnestunud, mispärast sotsiaalminister määras asja Töötülide Lahendamise Komisjoni.

Töötüli alla kuulus umbes 700—800 alatist sadamatöölist ja 15 stevdori.

Komisjon otsustas küll asuda lepitusprotseduuri teostama, mis aga ebaõnnestus. Ometi ei asunud komisjon otsuse tegemisele, vaid lõpetas töötüli, kuna puudusid andmed selle kohta, kas sadamatööliste vastavast koosolekust võtsid osa ainult sadamatöölised, kui palju oli täpselt koosolekust osavõtjaid, puudus kvoorumiheit ega õnnestunud selgitada, kui palju töötüli päeval oli sadamas töölisi.

Riigi sadamatehaste töötüli

töölised nõudsid väljamaksetavate palkade tõstmist 15% ja peale selle, et 1) tükitöö puhul oleks garanteeritud põhipalk + 30%, 2) et pikemate töötülide puhul, mis kestavad üle palgamaksu perioodi, maksetaks töölisele põhipalk + 30%, ja 3) et töölise süüta seisuaaja eest maksetaks põhipalk + 30%.

Viimases küsimuses jõuti tööinspektori juures kokkuleppele, nii et käitis maksab töölisele tema süüta seisuaaja eest põhipalga + 20%, muus osas aga ei jõutud ei tööinspektori juures ega ka komisjonis kokkuleppele ja komisjon tegi küsimuse lahendamiseks sundotsuse, olles ära kuulunud eksperdi andmed palkade võrdluse kohta teiste metallikätistega.

Käitse andmeil töölise keskmine tunniteenistus olevat juulis 45,6 snt. Säärasat tunniteenistust aga töölise üldkoosolek ei pidanud õigeks.

Komisjon sundotsusega määras meestöölise palga alammääraks 25 senti tunnis, naistel 21 senti, ajatööde põhipalku tõsteti 5%, kuid kaotati endine 3½% -ne palgakõrgendus, nii et ajatöölised said palga juurde 1½%, tükitööde palgad jäeti endiseks. Üle kolme kuu kestvate tükitööde puhul tuleb töölisele maksa peale põhipalga 20% põhipalgast *avansina*. Otsus jõustub 15. novembril ja kehtib 1. oktoobrini 1938. a.

Kutseühingutest

E. Tekstiiltöölise Ühingu kongressilt.

40-tunniline töönädal tekstiiltööstuses.

Tallinnas peetud tekstiiltöölise kongressil olid tähtsamateks küsimusteks tööaja lühendamise ühenduses tekstiiltööstuses toimuva ratsionaliseerimisega ja vanaduse ning invaliidisuse vastu kindlustamise küsimused.

Koja sekr. I. Rebane refereeris kongressil 40-tunnilise töönädalast ja nõunik A. Renning sotsiaalpoliitikat ja ametiühingulistest võitlustest. Kongressil võeti vastu resolutsioo-

nid, milledes tunnustati, et tekstiiltööstuses on tööaja lühendamise võimalik ja konstateeriti ähvardavat tõppunud tekstiiltööstuses, tehniliste ja töötervishoidlike tingimuste parandamise vajadust, ja nõuti, et Eestis pandaks kehtima tekstiiltööstuses 40-tunniline töönädal 48-tunnilise töönädala palgaga.

Sotsiaalpoliitika ja ametiühingulise võitluse alal võeti vastu resolutsioonid, milledes tunnustati vajalikuks, et töölise palgad ja meie sotsiaalpoliitika peab jõudma L.-Euroopa demokraatlike riikide tasemele. Selle teostamiseks on tähtsaimaks eelduseks töölise kutseühinguline organiseerimine ja tugevad kutseühingud, kuigi need praegu on eemaldatud otsesest palgavõitluse juhtimisest. Organiseerimise intensiivsustamiseks tunnustati vajalikuks, et töölinõukogud kutsuvad kutseühingu esindajad käitise koosolekutele ja peavad siset kutseühingutega.

Samuti nõuti konverentsil vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduse kiiret kehtimapanekut, kusjuures tekstiiltööstuses töötavate vanade töölise küsimus tuleb lahendada eraldi, ja nii, et vanad töölised kuuluvad vanaduse vastu kindlustamise alla ilma ooteajata.

Kongress otsustas kohustada juhatust kutsuma ellu 40-tunnilise töönädala küsimuse laiemaulatuseliseks selgitamiseks erilise aktsioon-toimkonna, kelle ülesandeks on nimetatud küsimuse suuline ja kirjalik selgitustöö avalikkusele, esmajoones aga tekstiiltöölisele meie tähtsamates tekstiiltööstuse keskustes.

Kullasepatöölise kutseühingu

peakoosolek toimus 3. okt. s. a. Koosolekust võttis osa 30 inimese ümber. Koosolekut juhatas H. A u s m e e s ja protokollis K. K e r t s.

Päevakorras oli esimesena Tööliskoja ühistegevusinstruktori H. I s k ü l l i kõne töölise ühistegevusliikumisest ja omaabi korraldamisest. Ettekande lõppedes koosolek avaldas sellele elavalt oma poolehoidu.

Järgnevalt kutseühingu esimees H. A u s m e e s kandis ette ühingu tegevuse aruande. Esimees märkis, et ühing on korraldanud liikmele joonestamise kursuse, mille vastu liikmed on tundnud suurt huvi. Ühing on arendanud ka sportlikku tegevust, on korraldanud võistlusi väljaspool ühingu käsipallis.

Suve kestes on korraldatud ühiseid väljasõite jne.

Liikmeid, kellel liikmemaksud on korralikult tasutud, oli koosoleku päeval 154. Mõõdunud ¼ a. kestes oli tulnud juure 13 uut liiget. Kullasepad on peaaegu 100%-liselt organiseeritud.

Arutades palkade ja elumaksumuse küsimust leiti, et palgad on liialt madalad. Kahetusega märgiti, et Töötülide lahendamise seadusega on piiratud kutseühingu tegevust töölise palgaolude parandamisel. Eriti on kutseühingul raske midagi ette võtta sellasel piisettevõtetege tegutseval alal nagu on seda kella- ja kullasepa tööala.

Lõpuks võeti vastu otsus, millega koosolek tegi ühingu juhatusele ülesandeks esineda tööstureile ettepanekuga, et nad tõstaksid töötasusid vähimalt 25% vabal kokkuleppel, aluseks

võttes 6. juunil 1935. a. sõlmitud kollektiiv-
lepingus ettenähtud minimaalhindu. Selle läbi-
viimiseks kaaluti isegi streigi alustamise küsi-
must.

Mitmesuguste küsimuste all selgus, et kulla-
sepatöölise kutseühingul täitub ligemal ajal
kümnes tegevusaasta. Otsustati selle juubei
tähistamiseks korraldada pidulik aktus ja ühine
teelaud.

Aktioontoimkond 40-tunnise töönädala propageerimiseks

tekstiiltööstuses loodi E. Tekstiiltöölise ühin-
gu juure. Toimkonna tööd võtab osa ka
koja esindaja. Samasuguse toimkonna loo-
mise kavatsus on ka E. Trükitöölise Liidul.

40-tunnise töönädala küsimuse selgitamiseks

koda on avaldanud peasekretär I. Rebase su-
lest brošüüri „40-tunnine töönädal tekstiiltöös-
tuses“, mida soovijaile välja saadame.

Eesti ehitus- ja puutöölise ametiühingu peakoosolek peeti 17. okt. s. a.

Nimetatud kutseühingu juhatus on aval-
danud seni vaenulist suhtumist Tööliskojale,
esitades muuseas ka protesti koja esindaja
vastu Rahvusvahelisel töökonverentsil. Käes-
oleval koosolekul muude küsimuste kõrval
kutseühingu juhatuse aruandega seoses tõu-
sis üles ka kutseühingu juhatuse poolt väl-
jendatud suhtumine Tööliskojale. Läbirääki-
mistel arvestati teravalt praeguse juhatuse,
eriti aga Nigol Andreseni, tegevust Lutheri
töölise poolt. Läbirääkimiste lõpul võeti pi-
kemate sõnavõtude järele vastu resolutsioon,
milles koosolek leidis, et Tööliskoja poolt
avaldatud seisukohad ja seaduseandlikud ette-
panekud majandus- ja sotsiaalpoliitiliste kü-
simuste kohta vastavad töölisnõudade ükstele
soovidele ja elulistele huvidele ja on
kooskõlas rahvamajanduse üldhuvidega. Sa-
muti leiti, et kutseühingu juhatuse poolt aval-
datud vaenuline suhtumine Tööliskojale pole
põhjendatud. Selle järele tehti umbusalduse
ettepanek praegusele juhatusele. Hääletami-
sel sai umbusalduse ettepanek enamuse ja
senise juhatuse pooldajad N. Andreseniga ees-
otsas jäid vähemusse. Koosolekul otsustati
kohe valida uus juhatus ja seati üles juba
uue juhatuse kandidaadid. Koosoleku eest
vastutaja vähemusse jäänud juhatuse esi-
mees aga, et mitte lasta sündida üldkoosoleku
otsuste teostamist, koosolekule vastuvõet-
ava juhatuse valimise kohta, pöördus poliit-
sei poole ja nõudis koosoleku lõpetamist. Poliit-
seti kaasabil lõpetatigi koosolek.

Tallinna metallitöölise ametiühingu

üldkoosolekul 17. okt. otsustati muuta põhi-
kirja selles mõttes, et ühingu liikmed saavad
liikmeõigused kohe ühingu astumisel, kuna
seni oli pikkk ooteaeg, mis takistas organiseerimist.
Püsima jääb vaid kitsendus, et liige
peab kaks aastat maksma liikmemaksu, enne
kui teda võib valida juhatusse.

Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu

oli käesoleval suvel üürinud Kiisal terve talu
puhkekoduks ühingu liikmete tarvis.

Töötute abistamisest trükitöölise juures

Teatavasti maksavad trükitöölise ühingu
Eestis liikmetele töötaoleku puhul abiraha.
Sellast toetamist korraldatakse igas linnas
erisuguselt, kohaliku ühingu poolt määratud
normide alusel. Abiraha suurus on vahetavast
liikmemaksu kõrgusest, samuti on vahetavast
toetuse saamise kestuse aeg ühingu tasutud
liikmemaksu nädalate arvust.

Trükitöölise Liidus on ilmnenud ten-
dents ühtlustada kõiki norme üle maa. Nii
on ühtlustatud vanade ja invaliidide toe-
tuse andmine, reisiabi, liikmemaksude kõrgu-
sed j. t. Nüüd kerkis üles küsimus ühtlus-
tada ülemaaliselt töötaoleku puhul abistamise
norme.

Sellane ühtlustamine võimaldab kõikide
nende abiliikide koondamist liidu alla. Sel
juhul tugeneb vastav kapital laiemale maksu-
maksjaskonnale, vähendades riisikot kapitali
summade otsalõpmisel, samuti üksikute ühin-
gute raskusisise sattumist.

Praegu on ettevalmistamisel sellane töö-
tute abikapitali koondamine liidu alla, millele
on jaatavalt suhtunud liidu kongress. Ras-
kusi selleks sammuks valmistas Tallinna, kui
liidu suurima ühingu, ebaselge seisukoht.
Nüüd on aga ka Tallinna ühingu üldkoosolek
küsimuse otsustanud jaatavalt, millega on
kõrvaldatud kõik raskused fondi koondami-
seks liidu alla. 31. oktoobril kokku liidu
volikogu, kes otsustab lähemad tingimused
fondi koondamiseks.

Püüame allpool puudutada mõningaid fondi
määrustiku punkte.

Fondist saavad abi kõik organiseeritud
trükitöölised, kes on maksanud ühingute kas-
sasse vähimalt 52 nädalat liikmemaksu.

See norm õigustab liiget saama abiraha
10 nädalat. Kestuse aeg pikeneb, mida rohkem
nädalaid on liige tasunud maksu. Maksim-
um on abiraha saamisel 52 nädalat.

Abistamine sünnib nädalaabi alusel, kus-
juures alammääraks oleks 3 krooni ja ülem-
määraks 12 krooni nädalas. See abisumma
sõltub liikme nädala-liikmemaksu kõrgusest.
Alammäär on neile, kes maksavad kõige vii-
mase kategooria järgi liikmemaksu, s. o. 25
senti nädalas. Ülemmäär saavad maksavad
nädalas 1 krooni liikmemaksu. Arvestuste
järgi kuulub enamik liikmeid keskmisse
kategooriasse, s. o. 40 ja 60 senti nädalas.
maksjad. Nii oleks nende abi suurus 6—8
krooni vaheline.

Fondi tulud koosnevad ühingute poolt mak-
setavaist summadest. Iga ühing on kohusta-
tud maksma laekunud liikmemaksudest 15%
liidu töötute abistamise fondi. Arvestades
praegusi tulusid üle riigi, oleks fondi laeku-
nud 1500—1700 krooni aastas. See summa ei
ole küll suur, kui arvestada võimalikke kulu-
sid. On olnud aastaid, kus töötute toetamine
üle riigi nõudis 2000 ja enamgi krooni aas-
tas. Siiski, viimased aastad, näiteks 1936. a.,
näitavad väljamakse alla 1000 krooni. See-
pärast on kalkulatsioon tehtud nii, et ühe
aasta ülejääk läheks teise aasta puudujäägi
katteks. Igal juhul fondi summade lõppe-
mise korral, on võimalik liidu volikogul mak-
su protsenti tõsta.

Eelolev töötute abi koondamine Eesti Trükitöölise Liidu alla on suureks sammuks edasi trükitöölise ajaloos. Ta haarab praegu umbes 750 organiseeritud trükitöölise üle maa ja kõrvaldab senise lünga abide ühtlustamise süsteemis.

A. O.

Veidi statistikat

Suur- ja kesktööstuses ligi 60.000 töölise.

1. septembriks k. a. oli töötajaid 59.957 läinud aasta 50.728 vastu. 1. augustil oli töötajate üldarv 60.940 ja 1. juulil 62.873.

Elatusmaksumus.

Augustis oli elatusmaksumuse ametlik indeks 103 1936. a. keskmise 98 vastu. Septembris indeks oli tõusnud 104-le.

„Uus Eesti“ ratsionaliseerimisest tekstiiltööstuses.

„Uus Eesti“ kirjutab 5. oktoobril pealkirja all: „Kas ratsionaliseerimine ainult tööpinge tõstmisega on Eestis kohane?“ muuseumis:

„Kui aga vanade masinate juures tõsta sunniviisil tööpinget, või nii nagu kavatakse praegu konkreetset tekstiiltööstuses, telgede arvu iga töölise käes suurendada üle öö kahekordseks — siis peab sarnase sammuga olema küllalt ettevaatlik ning uurima, kuivõrd kannatab välja suurema telgede arvuga harjumata töölise tervis ning vastupidavus. Vanade masinate juures korraka liiga suurte töönormide kätteleandmine võib tuua ülepingutuse ning sundida nõrgemaid ja vanemaid töölise tööst loobuma.

Ettevõtteid, millised räägivad ratsionaliseerimisest, peaksid hakkama peale teisest otsast. Kõigepealt tuleks muretseda moodsaid masinaid, need suurendavad iseenesest iga töölise peale langevat produktiooni osa ja suurendavad ka ettevõtte võistlusvõimet turul. Kui on aga üksikuid ettevõtteid, kes ei ole seni kasutanud ega ei kasuta ka nüüd oma head seisukorda tehniliseks täiendamiseks, ehitamiseks ja edasiviivaks tegevuseks, ning oma võimalikud kasud panevad kes teab kuhu mujale, siis nende suhtes on juba parem, kui nad maksavad kõrgemat palka. Raha läheb siis vähemalt rahva sekka laiali.“

Nende seisukohtadega võib ka töölikond ühineda.

Inimtööjõu puudusest.

Inimtööjõu puuduse küsimusest räägitakse tööandjate seas viimasel ajal üldiselt. Väidetakse, et praegu on tööjõu puudus, millest ei saada muidu üle kui peab sisse tooma välis-töölise.

Hoopis teist laadi pildi andis meie tööjõu puuduse probleemi kohta äsja majandusteadlaste seltis majandusliku uurimise ringi koosolekul Tartu ülikoolist agr. E. Järvesoo, kes on uurinud põllumajanduse ratsionaliseerimise küsimusi ja lähemal ajal komandeeritakse

paariks aastaks välismaale selle küsimusega põhjalikumalt tutvuma.

Järvesoo tõi üksikasjalisi andmeid meie rahvastiku castikulise koostise ja juurekasvu ning tööjõu vajaduse kohta, mille põhjal ta järeldas teesidena, et inimtööjõu reserv olnud meie riigi rahvastiku praegusest arvust ja juurekasvust. Kuna rahvastiku arv on püsiv või isegi näitab langust, siis majandusliku tõusuga käiskäes toimub rahvastiku ümberpaigutus ühelt tootmisalalt teisele. Rahvast siirduv põllumajandusest tööstusse, kaubandusse ja käsitööstusse. Võrreldes teiste maadega on meie rahvastiku tööjõurakenduse tihedus organisatoorselt kui ka tehniliselt madal. Tuleb tõsta töövõimust, ja selleks on küllalt võimalusi. Referent leidis, et meil on talvel koguni 100.000 inimest põllumajanduses, kelle tööjõudu me ei saa kasutada ratsionaalselt, samuti on suvel kasutamata tööjõudu võrdlemisi palju. Ratsionaliseerida saab meie põllumajandust nagu teisteski maades tööde otsustabekohasema korraldamisega ja jaotamisega. Näiteks mincvat meil aastas 2—2,5 miljonit tööpäeva kaotsi ainult selle tõttu, et iga talu vcvab ise piima meiereisse. Taanis teeb hektari kohta 18 inimest selle töö, mis meil teeb 45 inimest. Suuremaarvuline inimeste siirdumine põllumajandusest teistele majandusaladele pole mingi uus nähtus ega tarvitseks muud sugugi katastroofiliseks. Rootsis on 50 aasta jooksul umbes 2 miljonit inimest siirdunud põllumajandusest teistele majandusaladele, aga põllumajandus on sellest hoolimata hästi arenenud. Põldu on intensiivsemalt haritud ja saagid on suurenenud. See, et inimesed siirduvad põllumajandusest teistesse majandusharudesse, pole veel katastroof. Maa peab andma elavat jõudu linnadele, nagu ta annab töitugi inimestele. Kui siirdumine toimub liiga järsku, võib tekkida raskusi, kuid ratsionaliseerimisega ja ümberkorraldamistega saab siin toime. Riiklikud majanduspoliitilised vahendid peaksid siin seda protsessi pehmemdama, aga mitte sellele vastu astuma, sest see on sündmuste paratamatu areng meil ja mujal. Põllumajandusest vabaneb uusi töökäsi, mida võib rakendada tööle teistesse majandusharudesse tööjaotuse põhimõttel. Tööpalkade tõus on terve rahva elatistase tõusu seisukohast vajaline ja sellest põhjustatud hinna tõusu võib jällegi hoida ära ümberkorralduste ja ratsionaliseerimise teel. Meie põllumajanduse tehnilist külge tuleb palju tõsta enne kui jõuame teistele maadele järele. Kuna meil põllumajandusliku rahvastiku osatähtsus on suur, siis võib väikese osa inimeste siirdumine põllumajandusest teistele aladele anda tunduvalt uut tööjõudu lisaks. Referent jõudis lõpptulemusele, et püsiva rahvastiku arvu juures meie põllumajandus suudab rahuldada oma tööjõu vajaduse ja on võimeline andma tööjõudu ka teistele tootmisaladele. Tööjõu nappus ja kallidus on tegureiks, mis sunnivad inimtööjõudu ratsionaalselt kasutama ja töövõimust tõstma. Oponent K i n d leidis, et inimeste linnadesse siirdumise põhjuseks pole niivõrd palgad kui mugavuse tahe ja paremad sotsiaalolud linnades. Tööstuses olevat samuti hooajalised inimtööjõu vajaduse kõikumised

ja riik olevat avalike tööde näol tekitanud clarve korras kunstlikult tööpuudust, sest asunikud olevat ka annud end üles avalikele töödele. Tööjõu ülejäägid olevat statistiliste andmete järgi peamiselt väiksemis taluandis ja need unuvad tööjõu reservid tuleks rakendada tööle. Põllumajanduse mehhaniseerimist takistavat kapitali puudus ja seepärast võivad meie oludes mehhaniseerimine vähendada ainult põllumajandusliku töö pinget, mitte aga vabastada tööjõudu põllumajandusest teiste majandusharude tarvis.

Ettekandeile järgnesid elavad läbirääkimised, kus sõnavõtjate enamus asus referendi optimistlikele seisukohtadele.

J. M.

Missugusest momendist loetakse tööline kindlustauks õnnetusjuhtumite vastu?

Riigikohus on annud seletuse selle kohta, missugusest momendist tööline loetakse õnnetusjuhtumite vastu kindlustatuks ja missugusest momendist algab kinnitushühisuse vastutus.

Riigikohus seletab, et „alles sellest momendist, kui ettevõtte on tööstuslikus tööseaduses ettenähtud korras arvatud kindlustushühisuse alla, algab ka kindlustushühisuse vastutus ettevõtte tööliste eest. Kindlustushühisus ei või vastutada tagajärgede eest, mis tekivad sellest, et ettevõtte juhataja ei anna tööinspektorile teateid oma ettevõtte laadi ja tööliste arvu kohta, või e. tööinspektor ei täida küllalt hoolikalt seadusega ta peale pandud kohustusi.“

See Riigikohtu seletus tundub vähe põhjendatud olevat ja leiab juristide poolt vastuvaieldmist, väidetakse kõigepealt, et kindlustusseadused kannavad puhtal kujul avalik-õiguslike normide ilmet ja on seetõttu sundiva jõuga. Sotsiaalkindlustust ei saa korraldada nõnda, et tööline kannatab tööandja poolt seaduse eeskirjade täitmata jätmise pärast, (kinnitushühisuse alla arvamiseks samade mitteastumine). Ka haiguskindlustuses on küsimus lahendatud nõnda, et haigekassa liikmeks olemine algab teenistusse astumise, mitte aga haigekassale teatamise päevast.

Juristid väidavad, ja õigusega, et 1. ettevõtteid, mis loetletud T. T. S. § 372, tuleb lugeda Kinnitushühisuse alla arvatuks seaduse enda jõul, arvates momendist, mil ettevõttel on olemas kõik tunnusemärgid, mis selleks nõutavad T. T. S. IV peatüki järele.

2. Sarnane seisukoht on kooskõlas 23. juuni 1912. a. seaduse üldmõttega kui ka sõnalise tekstiga ja tegeliku mõttega, seejuures kaitses täiel määral nii tööliste, ettevõtte valdajate kui ka ühiskondlike huvideid.

3. Sellele seisukohale asumiseks ei tee ka takistusi T. T. S. §§ 443—448 leiduvad normid, milles kõneldakse Kinnitushühisuse alla arvamise, kui ka Kinnitushühisuste põhikirjades leiduvad vastupidised normid, sest esimesed on puhttehnilist iseloomu ja teised vastolus T. T. S. normidega.

4. Kuna tööliste kindlustamine sünnib enda jõul, ei oma kindlustusmaksude tasumine ettevõtte valdaja poolt mingit tähtsust töö-

liste kindlustamise algmomendi kindeldamisel, kusjuures saamata jäänud kindlustusmaksed kuni vastava tööinspektori otsuse tegemiseni ettevõtte Kinnitushühisuse alla arvamise kohta. saab Kinnitushühisuse ettevõtte valdajalt sisse nõuda administratiivkorras. —

Nimetatud seisukohad on ka teesidena toodud esile vandeadvokaatide abide konverentsil Tallinnas. Esiolgu aga tuleb arvestada tegelikus elus Riigikohtu vastupidist seisukohta.

I. R.

Kutseühinglaste kursuste puhul.

Kutseühinglaste ja töölisvanemate kursuste puhul koja juhatus võttis 24. okt. s. a. vastu järgmise seletuse:

Tallinna-Harju prefekti poolt on jäetud registreerimata E. Tööliste Haridusliidu poolt korraldatud töölisvanemate ja kutseühinglaste kursused. Sellejuures toodi ette, et kursuste korraldajaks võiks kõne alla tulla Tööliiskoda. Kehtivate seaduste järgi on igasuguste loengute ja kursuste korraldamine Eestis vaba, kaitseseisukorra seaduse alusel võidakse seda takistada vaid erakorralistel juhtudel. Avalik õiguslikele asutustele, nagu Tööliiskoda, ainuõiguse andmine kursuste korraldamiseks käib vastu vaba seltskondliku isetegevuse põhimõttele.

Ei saa ka nõustuda küsimuse sarnase lahendusega, nagu see oli ette pandud E. Tööliste Haridusliidu poolt, s. o. et korraldajaks oleks E. Tööliste Haridusliit Tööliiskoja vastutuesl. Sellega oleks Tööliiskoda võtnud enda peale järelevalve ülesandeid, mis oleks väga ohtlikuks pretsedendiks Eesti seltskondliku isetegevuse arengus. Seepärast ei saa Tööliiskoda asuda sellele teele.

Tööliiskoda on kindlal seisukohal, et töölisvanemate ja kutseühinglaste kursuste registreerimisel ei tohi olla raskusi, sõltumata sellest, milline organisatsioon on kursuste korraldajaks.

Tööliiskoja esimees.

Tööliiskoja peasekretär.

2-ne rahvusvaheline sotsiaalpoliitika kongress on vastu võtnud muuseumis järgmised resolutsioonid:

I.

Kutse alal vaba ühinemise õigust, loomuliku ühinemise õiguse avaldust, tuleb tunnustada kõikide kategooriate tööliste kohta; ei tohi teha mingisugust erandit usuliste, ideoloogiliste või poliitiliste motiivide tõttu või erandit, mis on põhjendatud välisriigi kodakondsusega või kutseühingu kuuluvusega rahvusvahelise organisatsiooni.

Sel õigusel peab olema sama ulatus ja samad tagatised mis on muil inimisiku põhiõigusil.

II

Muuseumis tuleb kindlustada kutseühingule kokkutulemise vabadus, siseautonoomia ning õigus sõlmida kollektiivseid töölepinguid.

Tartule jälle Töölisteater.

Pühapäeval, 17. okt. s. a., avas Tartu Töölisteater üle mitme aasta jälle oma ukseid T. E. Käsitööliste Abiandmise Seltsi ruumes

Mika Vaitari „Distsipliinitu sugupõlvega“. Näitlejaiks on endisi Tartu Töölisteatri inimesi ja juure on tulnud veel terve rida Tartu Draamastudio lõpetajaid.

Näidend oli sisult eluline ja näitlejad tulid oma osadega enamuses päris kenakesti toime. Muidugi tuli ette ka küllalt puudusi, mida osaliselt tuleb veeretada ha.badele lava- ja teiste tingimustele. Dekoratsioon oli kohati päris hoolikalt tööd teinud. Saal oli inimesi täis ja ettekandesse suhtuti soojalt, jagades mitmel korral ka näidendi kestel kiitust.

Avaõhutat tuleb igati õnnestunuks lugeda ja jääb soovida, et Tartu Töölisteater ka edaspidi sarnase inimhulga enda liigi hoiaks, nagu see ilmnas avaõhutat, ja endale kindlad jalad alla saaks. Raskem on siin just majanduslik külg, mis nõuab erilisi pingutusi.

Tartu tööliskond vajab teatrit, kes käsitleks elu tööliste seisukohalt vaadatuna, kes lahendaks probleeme tööliste hingeelule mõistatavalt ja aitaks kaasa töö otsingul.

Kahtlematult oskab valida tööliisile huvitavamalt, samuti ka ette kanda tööliisile usutamamalt see, kes tunneb põhjalikult tööliste elu ja nende kultuurilisi tarvidusi, kes ei ab ise sarnastes tingimustes, järelikult, kes ise on tööline. Sellepärast on Tartu Töölisteatri uuesti käimapanek teretulnud nähtus ja soovime tema tegelasile tõsist suhtumist oma ülesandesse. Loodame ühtlasi, et Tartu tööliskond ka väärikalt seda hindab ja jõudumööda kaasa aitab.

O. K.

Tarlusse trükiteöstuse õppetöökoda.

Tartu trükikodade, „Looduse“, „Ilutrüki“ j. t., poolt on esitatud Haridusministeeriumi kutseoskuse osakonnale kava uue õppetöökoda avamiseks, et luua õppinud trükiteostuste reservi. Kuna praegu juba töötab Tallinnas riigi tööstuskooli juures trükiteostusõpilaste kool, siis uue selletaolise õppetöökoda asutamine on võetud põhjalikule kaalumisele.

Tartu trükikodade ettepaneku kohaselt tuleks uus õppetöökoda ühisesse sealsesse trükikotta ja õppetöökoda erineks tavalisest trükikojast selles, et seal oleks lubatud pidada rohkem õpilasi.

Uue algatuse suhtes ei olda aga tööandjate ringkonnas ühisel seisukohal. Osa trükiteostusteid on selle vastu, sest Tartu õppetöökodajal avaneb võimalus odavamama õpilaste tööjõu varal konkureerida teiste trükikodadega, kes maksavad õppinud töölistele tunduvalt rohkem palka. Ka trükiteostused on sellase algatuse vastu, sest sellasel viisil võib saada vaid poolikult õppinud töölisi.

Samuti olevat trükiteostuse meistrid sellase õppetöökoda avamise vastu.

Emade ja laste kaitse seadus.

mille eelnõu on Sotsiaaministeeriumis valminud, näeb ette suuri soodustusi lasterikastele perekondadele, muuseumis sõidusoodustused raudteel ja muudel liiklemisvahenditel, koolis õpperaha tasumisel jne. Muuseumis on ette nähtud ka osa üüri tasumine riigi poolt lasterikastele perekondadele. Puudustkannatavaid perekondi, kus on 3—4 last, on kogu riigis

5639 ja neil perekondadel on koguarvus 26.289 last.

On vajaline, et ka tööliste perekonnaabi-rahad seadus leiaks kiire korras teostamist.

Nõuandenurk

KÜSIMUS 53: Kas sel juhul saab anda palganõudmist komisjoni, kui üldkogu koosolek on küll määranud %-i, mille suuruses palka juure nõutakse, pole aga teinud otsust algatada töötüli või viia asi komisjoni?

Vastus: eitav.

Töötülide lahendamise seaduse § 3 järgi selleks, et algatada töötüli, mis tuleks arutlemisele. Töötülide lahendamise komisjonis, on vajaline, et üldkogu koosolek ülesseatud nõudmistele läbiviimiseks otsustaks sõnaselgelt „algatada töötüli“ või viia asi Töötülide lahendamise komisjoni. Need momendid peavad olema üldkogu koosoleku otsuses selgesti väljendatud. Vastasel korral sotsiaalminister ei saa asja anda Töötülide lahendamise komisjoni. Selle kõrval aga pole vaja tööliskoogule anda enam mingeid erilisi volitusi, sest tööliskoogule on juba seaduse (§ 3) põhjal volitatud ajama töötüli asja.

KÜSIMUS 54: Kas on haigekassa kohustatud maksma abiraha juhul, kui haigus on tingitud vigastusest, mis on saadud vägivaldsest kallaletungist isikule, kui kallaletungija on kohtulikult karistatud, vigastatu aga õigeks mõistetud?

VASTUS: jaatav.

Tööstusliku töö seaduse § 310 järgi ainult neil haigekassa liikmel ei ole õigust saada haigekassast abiraha, kelle haigus on sünnitatud nende endi poolt meelega või osavõtmissel läbi kaela kohtulikult karistatavatest vägivallategudest või kaaklusest. Kui aga vigastatu on kohtulikult õigeks mõistetud, siis ta ei ole osa võtnud mingist kaela kohtulikult karistatavast teost, järelikult ei ole ka haigekassal õigust keelduda abiraha maksmast.

KÜSIMUS 55.: Mind valiti käitise tööliskoogukku, kuid hiljem määrati ajutiselt, hooajaks, kümnikuks. Kümnikuks saamisel lahkusin tööliskoogust. Hooaja möödumisel asusin uuesti vanale töökohale, kust mind oli valitud tööliskoogukku. Kas minul on nüüd seaduslik alus, vanale töökohale asumise päevast arvates, kuuluda endiselt tööliskoogukku?

VASTUS: eitav.

Isikud, kes lahkuvad käitise tööliste hulgast (kümnikud), kaotavad ka kõik sidemed käitise tööliskooguga ja võivad astuda kokku tagasi ainult nõukogu volituste lõppemisel ümbervalimisega, kui nad on vahepeal uuesti võetud tööliisiks.

KÜSIMUS 56.: Kas võidakse kohustada poega, kes osa oma tööjõust on kaotanud ja elatub juhuslikust päevatööst, tasuma ta vanemate ravivõlgu linna raviasutuses?

VASTUS: jaatav.

Töölise töölepingu seaduse § 37 järgi (RT 83—1937) võib töölise palgast kinni pida tema võlgade katteks peale avansi, käitise kaupluse võlgade ja tööandja poolt antud korteri üüri, kütte ja valgustuskulude katteks ainult:

1) kohtuotsuse põhjal väljamõistetud summad täitelehtede esitamise puhul tööandjale ja

2) administratiivkorras sissenõutavad summad.

Hoolekandeseaduse § 10¹ (RT 43—1935) järgi nõutakse hoolekande korras raviasutustesse paigutatud isikute ravi- ja ülalpidamise kulud sisse nende eest hoold kandma kohustatud isikult administratiivkorras. Balti Eraseaduse § 209 järgi on aga lapsed kohustatud vanemate eest hoold kandma oma jõu kohaselt. Küll aga võib linnavalitsus Hoolekande seaduse § 95 järgi vabastada sellest kohustusest, sunduslik on see aga ainult sel juhul, kui isik on kaotanud 50% oma tööjõust.

KÜSIMUS 57.: Missugusel alusel maksetakse riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse alla kuuluvale naisriigitöölisele sünnituse korral 20-kordne päevapalk?

VASTUS:

Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse (RT 41—1937) § 32 järgi maksetakse sünnitusraha naiskindlustatule, kes sünnitas, või kindlustatule, kelle naine on sünnitanud: a) kuupalgalistele $\frac{3}{4}$ kuupalgast ja b) teistele 20-kordne päevapalk, kuid kummalgi juhul mitte alla 50 krooni. Sama seaduse § 10 järgi kindlustatuil, kelle palk normeeritakse täieliselt või osaliselt tükitöö alusel, arvutatakse päevapalk sel viisil, et tema poolt kolme viimase kuu jooksul enne haigestumist kindlustuskandja tööl teenitud palk jagatakse sama aja vältel tegelikult tööl olnud päevade arvule; on aga isik tööl olnud alla kolme kuu, siis jagatakse teenitud palk selle vähema ajavahemiku vältel tegelikult tööl olnud päevade arvule. Sel viisil arvutatud päevapalk ei või aga ületada kohaliku kindlustusameti poolt kindlaksmääratud poolteisekordset lihttöölise päevapalkka. Siiski jääb siingi sünnitusraha alammääraks Kr. 50.—. Isikutel, kes töötavad ainult päevapalga alusel, seda viisi ei kasutata, vaid korrutatakse päevapalk lihtsalt 20-ga.

Sama seaduse § 9 järgi ei loeta palgaks naturaaltasu, selle asemel antavat rahatasu ja summasid, mis määratakse erakorraliste väljaminekute või eritööde tasuks, samuti preemiaid, teemistusvanuse tasu ja muid juhuslikke tasusid. I. R.

Kuukiri kodu- ja välis-Eestist

„VÄLIS EESTI“

SISALDAB:

- reisikirjeldusi, seiklusi, mälestusi jne. võõrsilt,
- huvitavaid kirjeldusi eestlasist terves maailmas,
- sõnumeid väliseestlaste elust-olust,
- teateid organiseeritud eestlaste tegevusest ja rahvuskultuurilisest tööst,
- rohkesti ülesvõtteid välismaadest, väliseestlasist jne.

Tellides „Välis-Eesti“ astute ühendusse väliseestlastega terves maailmas!

Tellimisi võtavad vastu postiasutused ning suuremad raamatukauplused.

Tellimishind aastas Kr. 2.50. Üksiknumber — 25 senti.

Väljaandja

VÄLIS-EESTI ÜHING

Vana Posti 8, Tallinn.

Koja esindajat Eesti Panga nõukogus

Aleksander Kuller'it

mälestab TÖÖLISKODA

Ootamata surma läbi lahkunud panga nõukogu liiget

Aleksander Kuller'it

mälestavad vaikselt leinas

EESTI PANGA NÕUKOGU, JUHATUS JA AMETKOND